

MINUTENBLAD

DOSSIER No. OD 1316

NAAM: "Vakorganisaties-niet bij de landelijke Centrale aangesloten"

- 1 aangelegd op verzoek van B/V
acd-4.17.1.49.HV
2. Dossier onderverdeeld. Ter kennisname aan B-V.
14.9.49, ACD-4b. *Q*

*De vroegere afzonderlijke delen 1/4, 5, 6, 7/8, 9/10 en 11,
in één deel samengebracht.*

A.C.D.
Werkgr. Vern

19/8-49

6.

NEDERLANDSE ONDERWIJZERS VERENIGING

K

Het Schoolblad

VERSCHIJNT
WEKELUKS

Zaterdag 5 April 1952
7e Jaargang No. 13

Onder redactie van
ALB. BOOGAARD
F. EVERS
JAC. LOOTSMA

• ORGAAN VAN DE NEDERLANDSE ONDERWIJZERSVERENIGING
• AANGESLOTEN BIJ DE ALGEMENE NEDERLANDSE ONDERWIJZERS FEDERATIE

Prijs per jaargang f 10.— voor hen die geen lid kunnen zijn van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging; voor anderen f 15.—. Losse nrs. 25 cent. Abonnementen en adreswijzigingen aan het kantoor van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging - Herengracht 56 - Amsterdam-C. - Telefoon 41541
Advertenties aan J. Haven, Amstelveenseweg 23, Amsterdam-Z. Prijs der advertenties: Oproepingen 1-52 m.m. f 12.50. Iedere m.m. meer 20 cent. Andere advertenties 21 cent per m.m. (Vraagt onze contractprijzen.)
Uitgave van de N.O.V.

Het Ambtenarenverbod

In de vergaderingen van 2 Februari en 22 Maart heeft het Hoofdbestuur van de N.O.V. zich beraden op de regeringsmaatregel, die in de wandeling pleegt te worden aangeduid met de term „Ambtenarenverbod”. Het H.B. besloot, na kennisname van een communiqué van het A.C.O.P., tot publicatie in Het Schoolblad van het hiernavolgende over te gaan.

Het besluit, dat de minister-president op 17 December j.l. afkondigde, is allerminst uit de lucht komen vallen. Het was ook zeker niet onwettig, maar — en hiermee lopen we eigenlijk reeds vooruit op het oordeel, dat we straks willen geven na een uiteenzetting van de betekenis van de genomen maatregel — in volkomen overeenstemming met art. 97b, tweede lid van het Algemeen Rijksambtenaren Reglement (A.R.A.R.). Tot goed begrip laten we hier zowel het eerste als het tweede lid van bedoeld artikel 97b volgen:

1. Aan de ambtenaar kan eervol ontslag worden verleend, indien, naar het oordeel van het gezag, hetwelk tot het verlenen van het ontslag-bevoegd is, uit zijn gedragingen van een zodanige gezindheid blijkt, dat geen voldoende waarborg aanwezig is, dat hij zijn plicht als ambtenaar onder alle omstandigheden getrouwelijk zal volbrengen.

2. Een gedraging, als bedoeld in het eerste lid, is onder meer aanwezig, wanneer een ambtenaar lid is van een vereniging, waarvan Onze Minister, Voorzitter van de Raad van Ministers, verklaard heeft, dat zij om de doeleinden, die zij nastreeft, of de middelen, die zij aanwendt, de behoorlijke vervulling van zijn plicht als ambtenaar kan in gevaar brengen of schaden, of wanneer hij op enigerlei wijze medewerking of steun verleent aan een zodanige vereniging of van haar uitgaande actie.

In lid 3 tot en met lid 6 van hetzelfde artikel 97b wordt voorts bepaald, dat voor zo'n ontslag de medewerking of machtiging nodig is van de minister-president, die van tevoren hierover advies moet vragen aan de z.g. „commissie van hoogstaande mannen”; de werkwijze dezer commissie is in een apart reglement geregeld.

Na de bevrijding werd niet onmiddellijk een nieuwe „commissie van hoogstaande mannen” ingesteld, wat dus praktisch hierop neerkwam, dat art. 97b buiten werking bleef.

De toestand zou radicaal veranderen in 1948, toen na de bekende communistische staatsgreep in Tsjecho-Slowakije een schok van ontroering en verontwaardiging voer door de Westerse democratieën. De regering vond in de plaats gehad hebbende gebeurtenissen in het Oosten aanleiding, om in October 1948 opnieuw een „commissie van hoogstaande mannen” in te stellen, bestaande uit:

Prof. Dr. G. A. van Poelje, voorzitter,
Mr. J. Terpstra, ondervoorzitter,
Prof. Mr. D. van Eck, lid,
Mr. M. J. C. M. Kappeyne van de Copello, lid,
en Mr. J. A. de Visser, lid;

terwijl als plaatsvervangende leden werden aangewezen: Mr. H. A. M. T. Kolfschoten, A. B. J. Prakken, Mr. E. J. E. G. Vonkenberg, Mr. H. Mulderije en Mr. L. J. J. Caron.

Echter werd pas in de loop van 1951 bij Koninklijk Besluit (Staatsblad 488) een nieuw reglement vastgesteld op de werkwijze van de commissie, die naar de samenstelling ook wel Commissie-Van Poelje wordt geheten. En tenslotte verklaarde op 17 December 1951 de Minister-President — handelende in overeenstemming met het gevoelen van de Ministerraad — dat als verenigingen, bedoeld in het tweede lid van art. 97b van het A.R.A.R. zullen worden aangemerkt:

de Communistische Partij van Nederland,
de Arbeiders Bond voor Cultuur,
het Algemeen Nederlands Jeugd-Verbond,
de Nederlandse Vrouwenbeweging en
de Eenheids Vakcentrale en de daarbij aangesloten bedrijfsbonden.

Daarmee was, na drie jaar van beraad, de kring van door de regering noodzakelijk geachte maatregelen eindelijk gesloten.

Zoals Minister Drees in de Tweede Kamer heeft uiteengezet, is de te volgen procedure als volgt:

Wanneer de commissie advies over een bepaald geval moet uitbrengen, worden alle ter zake dienende stukken aan haar overgeleigd. Daarbij kan worden medegedeeld, dat het openbaar belang zich verzet tegen kennisneming van bepaalde stukken door de belanghebbende; wel moeten hem alle beschuldigingen — dus ook die, waarvan de juistheid zou moeten blijken uit de geheime stukken — worden medegedeeld. Ook — en dat is aan de votige bepaling onlosmakelijk verbonden — kan de commissie bepaalde getuigen horen buiten aanwezigheid van de beschuldigde. De verklaringen van deze getuigen moeten ter kennis van de beschuldigde en zijn raadsman worden gebracht, echter niet de bron dezer beschuldigingen en verklaringen. De beschuldigde is vrij in de keuze van een raadsman, maar de voorzitter kan de toelating van een bepaalde raadsman weigeren. Blijkens mededeling van de Minister-President zal deze bepaling slechts worden toegepast op raadslieden, die zich in het verleden onbehoorlijk hebben gedragen. Van de ontslagbevoegdheid zal gebruik worden gemaakt, indien de veiligheid van de staat of de vereiste waarborgen, dat de openbare diensten onder alle om-

standigheden zullen blijven functioneren, zulks vorderen. Indien ook maar de minste twijfel zou bestaan en toch verwijdering van een bepaalde plaats in 's lands belang nodig geacht zou worden, zal men trachten niet door ontslag maar door overplaatsing de oplossing te vinden. Tenslotte dient nog vermeld, dat het lidmaatschap van één der vermelde verenigingen geen beletsel zal zijn voor een individuele beoordeling en dat anderzijds ook andere omstandigheden dan het lidmaatschap tot ontslag op grond van art. 97b kunnen leiden.

Blijkens de verklaringen van de Minister-President in de Tweede Kamer ziet de regering zelf de bezwaren tegen de nieuwe regelen, doch tenslotte heeft vooral de overweging, dat de ambtenaren er recht op hebben, te weten waar ze aan toe zijn, de doorslag gegeven bij het nemen van de beslissing.

Het A.C.O.P., waarbij de N.O.V. is aangesloten, heeft zich tegen de genomen maatregelen verklaard. Reeds in November 1948 is door het A.C.O.P. in het rijksoverleg uiteengezet, dat de noodzaak noch de wenselijkheid vaststond voor het nieuwe „Ambtenarenverbod”, maar dat de regering de verantwoordelijkheid er tenslotte voor diende te dragen. En in Juni 1951 heeft het A.C.O.P. ter zelfder plaatse t.a.v. de procedure voor het ontslag betoogd, dat de rechtszekerheid der ambtenaren niet voldoende werd gewaarborgd. Het A.C.O.P. erkent, dat de voorschriften soepel zijn gesteld, doch stelt tevens vast, dat ze hard kunnen worden toegepast.

Het Hoofdbestuur van de N.O.V. oordeelt met het A.C.O.P. dat onze regering de taak, ja de dure plicht heeft, om het land en zijn burgers te beschermen. Ook moeten we erkennen, dat bijv. de bepaling van de geheimhouding van bepaalde stukken in 's lands belang en het weren van een bepaalde raadsman op grond van onbehoorlijke gedragingen in het verleden volkomen in overeenstemming zijn met reeds jaren in ons land bestaande rechtsregels. Evenmin achten we de nieuwe voorschriften in strijd met de Verklaring van de Rechten van de Mens, die intussen wel door ons

land, maar niet door de landen van het Sowjet-blok is aanvaard. Artikel 30 van deze verklaring luidt:

„Geen bepaling in deze Verklaring zal zodanig mogen worden uitgelegd, dat welke Staat, groep of persoon dan ook daaraan enig recht kan ontleenen om iets te ondernemen of handelingen van welke aard ook te verrichten, die vernietiging van een van de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, ten doel hebben.”

Niettemin heeft het Hoofdbestuur ernstig bezwaar tegen het afgekondigde verbod. Om praktische redenen. Want het eerste resultaat van de genomen beslissing zal zijn, dat illegaal gewroet in de hand gewerkt wordt, in plaats van dit te bestrijden. Maar vooral ook om principiële redenen. Het besluit stelt tegenover de rest van de bevolking de rijksambtenaar in een uitzonderingspositie. Van hen verwacht men in de eerste plaats gevaren voor de volksgemeenschap. Maar wat doet men tegen de andere staatsgevaarlijke elementen? En wat zullen daarom straks de lagere overheidsorganen en de bedrijven gaan doen tegenover hun werknemers? Zal men daar overgaan tot de heksenjacht en de nierenproeverij in optima forma? We weten reeds van het bestuur van een Nijverheidsschool, dat is overgegaan tot het doen tekenen door de leerkrachten van een verklaring, dat ze géén lid zijn van één der thans openlijk door de regering als staatsgevaarlijk gebrandmerkte verenigingen; een stap op een bedenkelijk hellend vlak! Trouwens, Minister Drees heeft in de Kamer erkend, dat het vooral op de *samenstelling* van de „commissie hoogstaande mannen” aankomt. Of om het scherper te formuleren: de rechtszekerheid van de ambtenaar wordt hier uit de sfeer van het geschreven recht gehaald en gelegd in handen van een vijftal mensen. Al is dit dan niet in strijd met de wetten des lands, voor zover wij dat kunnen beoordelen, we achten de desbetreffende wettelijke voorschriften op zichzelf moreel zéér aanvechtbaar.

HET HOOFDBESTUUR.

49e Verantwoording Peningmeester „Rusthuis”

Saldo	f 111278.51
2e afdr. afd. Zandvoort	100.—
3e afdr. afd. Bilt-Bilthoven ..	60.—
Afd. Amersfoort, mnd. bijdr.	
Maart 1952	71.28
10e afdr. P. S. te D., mnd. bijdr.	2.—
10e afdr. pers. o.l.s. Terwolde, idem	3.—
1e afdr. afd. Vianen-Vreeswijk, idem	13.50
2e afdr. afd. Wildervank	177.—
Mevr. A. K.-B. te G. (Ov.), sch.	10.—
1e afdr. afd. Zaltbommel (f 40.—, A. J. V., sch. f 5.—)	45.—
2e afdr. afd. Winterswijk en o.	98.31
11e afdr. afd. Den Haag, mnd. bijdr.	500.—
4e afdr. afd. Neede	10.—
Mej. A. v. d. B. te 's-Gr., sch.	10.—

6e afdr. afd. Leeuwarden, mnd. bijdr.	150.—
5e afdr. afd. Friesl. Z.W.-hoek, idem	11.50
5e afdr. afd. Marum-Leek, id.	33.50
1e afdr. afd. Blokzijl, kas?	25.—
Mevr. M. S.-V. te 's-Gr., 3e bijdr.	5.—
4e afdr. afd. Flevo (kassaldo f 30.—, mnd. bijdr. f 70.—)	100.—
5e afdr. afd. Assen, mnd. bijdr.	75.—
6e afdr. afd. Loppersum, idem	20.—
Mevr. de Wed. J. J. A. geb. M. d. G. te B. (restant sch.)	15.—
„R. Deka” te E., Sch. voor '51	25.—
11e afdr. afd. H'sum, mnd. bijdr.	165.45
G. B. te Z., 3 mnd. bijdr.	3.—
1e afdr. afd. Stadskanaal, Bijdr. 1951, kas?	55.—
Mej. A. V. te H. O., sch.	5.—
W. R., H. d. S. te N., sch.	10.—
5e afdr. afd. Utrecht	500.—
Mej. J. Th. Z. te L. (Gld.), sch.	10.—
12e afdr. afd. Den Haag	235.—
13e afdr. afd. Den Haag	1000.—
Totaal	f 114822.05

Nu de maand Maart bijna ten einde is kunnen we met grote voldoening constateren, dat er best gewerkt wordt in zo goed als alle afdelingen. Er zijn vele kleine en grote afdelingen waar met de regelmatigheid van een nauwkeurig lopende klok de binnengekomen gelden worden afgedragen: Was Den Haag na een felle start wat gezakt, nu schijnen ze daar alles op ares te zetten om bovenaan te komen. (Zie bovenstaande verantwoordingslijst.) Maar... het zal ze inspanning kosten. Dit kon wel eens onverwachte verschuivingen opleveren. Hier komen ze weer: Boeken en prenten: W. Kijlstra, Galileïstr. 171, Den Haag. Postrekening 59761. Alle overige gelden: Penningm. Comm. Rusthuis N.O.V., Brederoodseweg 79, Santpoort-St. Postrekening 55.65.00.

Aan een aantal Afdelingssecretarissen!

Hoewel U te laat bent met Uw antwoord op onze circulaire C/52/9 van 5 Maart j.l., betreffende scholenbouw en klassebezetting, verzoeken wij U dringend, dit in elk geval en wel zo spoedig mogelijk aan ons toe te zenden.

J. ROORDA, Secretaris.

Het Schoolblad

VERSCHUNT
WEKELIJKS

Zaterdag 26 April 1952
7e Jaargang No. 16

Onder redactie van
ALB. BOOGAARD
F. EVERS
JAC. LOOTSMA

- ORGAAN VAN DE NEDERLANDSE ONDERWIJZERSVERENIGING
- AANGESLOTEN BIJ DE ALGEMENE NEDERLANDSE ONDERWIJZERS FEDERATIE

Prijs per jaargang f 10.— voor hen die geen lid kunnen zijn van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging; voor anderen f 15.—. Losse nrs. 25 cent. Abonnementen en adreswijzigingen aan het kantoor van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging - Herengracht 56 - Amsterdam-C. - Telefoon 41541. Advertenties aan J. Haven, Amstelveenseweg 23, Amsterdam-Z. Prijs der advertenties: Oproepingen 1-52 m.m. f 12.50. Iedere m.m. meer 20 cent. Andere advertenties 21 cent per m.m. (Vraagt onze contractprijzen.)
Uitgave van de N.O.V.

In het algemeen kan men de Nederlandse onderwijzers zeker niet het verwijt maken, dat ze in paedagogisch opzicht revolutionair zijn. Met veel meer recht kan men waarschuwen voor het gevaar, dat het nuttig conservatisme, zoals dat op de meeste scholen de toon geeft, vervalt tot verstarring. Verwijten van deze aard werden eens het sterkst gericht tot het U.L.O. en zeker niet zonder reden. Toch toen we de vorige week het congres meemaakten van onze U.L.O.-groepen, hebben we in de wandelgangen wel heel andere klanken vernomen. De voortgang, die de nieuwe ideeën in die kringen hebben gemaakt, werd er gekenschetst met termen als: verrassend snel, stormachtig, haast angstaanjagend.

We herinneren ons het congres van de U.L.O.-groepen in de N.O.V., dat in November 1947 werd gehouden. De Ru verdedigde er de kerndiploma's; maar het verzet er tegen was zo groot, dat voorzitter Schaft het niet op een stemming liet aankomen en wisselijk het bestuursvoorstel van de tafel veegde. Nu zijn we goed vier jaar verder. In plaats van twee organisaties vinden we slechts één hecht verband van openbare U.L.O.-leerkrachten, waarbinnen een diepgaand beraad over de eisen, die de nieuwe tijd stelt, gaande is. Op het congres in '50 van de nieuwe Vereniging voor M.U.L.O. (U.L.O.-groep) kreeg het hoofdbestuur van deze vereniging door de aanvaarding van een voorstel-Rotterdam-opdracht, om de vraag in studie te nemen, of beperking — eventueel uitbreiding — van het aantal examenvakken mogelijk en gewenst is. In 1951 kwam het resultaat van een jaar studie op het Lochemse congres. Het uitgebrachte rapport verwekte nog al wat deining; het bevredigde lang niet iedereen. Hoewel, na een knap betoog van De Ru, kwam het er toch door. Tegelijkertijd echter gaf het congres sanctie aan een door het hoofdbestuur geamendeerd urgentie-voorstel van de Rotterdammers, waarbij de vergadering zich uitsprak voor een belangrijke beperking van het aantal examenvakken. De fluks ingestelde z.g. Centrale Commissie ging aan het werk en kwam spoedig met een rapport, waarin de wensen ten opzichte van een meer in deze tijd passend examenschema zijn neergelegd. Nu het Hilversumse congres met algemene stemmen dit rapport aanvaard heeft, is dus deze eerste fase van de vernieuwing bij het U.L.O. afgesloten.

Het rapport stelt drie examenprogramma's voor, n.l.:
Programma A met de vakken Nederlands; Frans; Duits; Engels; Algemene Vorming (aardrijkskunde plus: geschiedenis en/of biologie); Wiskunde (algebra en meetkunde); Handelsvakken (handelsrekenen, boekhouden en handelskennis) of Practische Kundigheden; Physica. Om het diploma-A te verwerven doet de kandidaat examen in Nederlands en twee vreemde talen plus drie vakken ter keuze uit de overige vijf nummers.
Programma B met de vakken Nederlands, twee vreemde talen ter keuze, Algebra, Meetkunde en Physica.
Programma C met de vakken Nederlands, Engels, nog een vreemde taal ter keuze, Handelsrekenen, Boekhouden en Handelskennis.

KEERPUNT

Volledigheidshalve tekenen we hierbij nog aan, dat alle kandidaten bovendien examen doen in Schrijven, dat de B- en de C-candidaten ook examen mogen doen in de derde vreemde taal, dat Tekenen alleen nog verplicht is voor de B-candidaten en tenslotte, dat Scheikunde voor elk der diploma's facultatief is.

Men zal moeten toegeven, dat met dit rapport op behoorlijke wijze voldaan is aan de eis van belangrijke beperking van het aantal examenvakken. Niettemin zal een vreemdeling in het U.L.O.-Jeruzalem zich afvragen, wat dit alles met vernieuwing te maken heeft. Het rapport, dat ter vergadering met toewijding werd verdedigd door De Ru, geeft het antwoord. Geleidelijk aan is bij het U.L.O. een toestand geschapen, waarbij het examen en het diploma een alles-overheersende betekenis hebben, tot grote schade van de opvoedende, dus vormende taak van de school. Het rapport zegt: „Als het verwerven van een diploma de voornaamste reden wordt, waarom ouders hun kinderen naar een U.L.O.-school zenden, dan doet tegelijkertijd een zeker opportunisme zijn intrede in de school, waardoor de waardering van minder materiele aspecten van het schoolleven belangrijk wordt geschaad.”

Teneinde van het drillen voor onnutte parate kennis (er is ook nuttige parate kennis!) af te komen, is nu het schrappende potlood gehanteerd. Nee, niet het *domme* potlood! Want met klem stelt men de eis, dat kandidaten, die toegelaten willen worden tot het beperkte B- of C-examen, in het bezit moeten zijn van een certificaat, dat ze een vierjarige U.L.O.-school met verantwoord leerplan hebben doorlopen. Hier schuilt de grootste kracht van het rapport, waar het de overheersende macht van het examen aan banden legt en de vormende taak van de school centraal stelt. Het diploma is in deze gedachtensfeer niet een papier, dat wordt uitgereikt na een controlerend examen, maar niets meer dan een garantie voor de kwaliteiten van de afgestudeerden aan de maatschappij. Wat een groot verschil maakt.

Haast angstaanjagend is het tempo genoemd, waarin de ontwikkeling bij het U.L.O. zich de laatste jaren heeft voltrokken. Gevaarlijk en moeilijk begaanbaar willen we het pad noemen, dat de U.L.O.-leerkrachten wacht. Want wat tot heden toe bereikt werd, is niet meer (hoewel ook niet minder) dan het beslissende keerpunt. Het is er mee, als met de bergbeklimmer, die weet, dat het mooi-uitziende pad ondermijnd is, en daarom dit veilig-schijnende pad verlaat op zoek naar nieuwe mogelijkheden over onbekend terrein. We schrijven dat niet neer uit pessimistische of défaitistische overwegingen. Onze lezers weten wel beter. Maar het is goed, de ogen wijd open te hebben voor de werkelijkheid. En dan samen vooruit, zoekend naar wat kan, niet zoekend naar wat niet kan, zoals onze vriend Houwer het ter vergadering zo treffend uitdrukte. De Hilversumse vergadering heeft trouwens in z'n geheel oog voor de werkelijkheid getoond. In afwachting van het noodzakelijke beraad met de examen-partner, de Vereniging voor Christelijk M.U.

L.O., is men de tweede fase meteen ingegaan. Reeds het rapport van de Centrale Commissie deed een poging om een uiteraard beperkte omschrijving van de vernieuwde U.L.O.-school te geven, waarbij men — blijk gevende van nuchterheidszin — echter verwees naar het experiment als belangrijk hulpmiddel en het pleit voerde voor scholing en voorlichting van de U.L.O.-leerkrachten. Aan Dr. F. W. Prins was de taak opgedragen, om in de laatste zitting van het congres een eerste bijdrage te leveren tot de scholing en herscholing van de mensen voor de klas. Het werd een prachtig, hoewel niet eenvoudig betoog op hoog niveau.

Erkende, dat de U.L.O.-leerkrachten een grote voorsprong hebben op de academisch gevormde leraren, door de kweekschoolopleiding en de jaren van werkzaamheid op de lagere school, wees Dr. Prins op de grote tekorten in paedagogisch en psychologisch en didactisch opzicht bij het U.L.O.

Immers de kweekschoolleerlingen verkeren zelf nog in de puberteit en kunnen dus de psychologie van de eigen leeftijd moeilijk op vruchtbare wijze bestuderen. Daarna staat voor hen door de nodige actenstudie de eigenlijke vakstudie jaren achtereen stil. Vervolgens komt de intrede in de U.L.O.-school, zonder dat het tekort is opgevangen.

De huidige U.L.O.-onderwijzers staan dus onvoldoende geschoold in een periode, die vooral na het verschijnen van de Nota-Rutten, diepe bezinning op de mérites van het schoolwezen vereist. Want de Nota wil breken met de verouderde 19e-eeuwse opvattingen en baseert zich op nieuwere psychologische inzichten. Uitvoerig heeft Dr. Prins de tegenstellingen geschetst in economisch, in filosofisch en in psychologisch opzicht tussen de 19e en de 20e eeuw. In grote lijnen is dit alles onze lezers wel bekend. Waar het bovendien onmogelijk is, om in te kort bestek in details af te dalen zonder andere details afbreuk te doen, verwijzen we voor de verdere inhoud van de rede naar het orgaan „De Mulo-school”, dat ongetwijfeld de magistrale rede alle recht zal doen wedervaren.

Volstaan we verder met ons aan te sluiten bij de hulde, die voorzitter Jansens bracht aan De Ru; behoudens nog een enkele opmerking. Onze gedachten waren bij het aanvaarden van het nieuwe program ook bij Schaft, die zo vele jaren zijn vruchtbare pen in dienst heeft gesteld van de vernieuwing bij het U.L.O.

En er is toch nog iets, dat geschreven moet worden. In één adem herdacht Jansens de ziener van het nieuwe, Prof. Kohnstamm, en de eveneens kortelings overleden oud-voorzitter van Chr. M.U.L.O., Schreuder, die in een heel andere tijd het U.L.O. hielp groot maken en het verdedigde te vuur en te zwaard. Dat het congres op het keerpunt in de U.L.O.-historie de paladijnen van de oude en van de nieuwe tijd gelijkelijk eerde, verwarmt het hart. Niet minder verheugend was het, dat de beide aanwezige oud-voorzitters van

de Vereniging voor M.U.L.O., Lobstein en Roosma, van harte instemden met de nieuwe visie.

Uiteraard moeten we op deze plaats zwijgen over de vele mededelingen en voorstellen, die de revue passeerden. Maar we kunnen ons voorstellen, dat de lezer benieuwd is naar besprekingen over de cause célèbre in U.L.O.- en M.O.-kringen, n.l. de A.M.S. van de Nota-Rutten. De openingsrede was er aan gewijd. Vooral in het licht van de congresbesprekingen sprak deze rede duidelijke taal. Zonder omwegen werd stelling genomen tegen een A.M.S., die „een soort standenschool is, hoewel voor 't oog der wereld enigszins gedemocratiseerd door de room van de U.L.O.-school af te nemen en die te vermengen met de ondermelk van de H.B.S.”. Want bij deze oplossing zou 90 % van de U.L.O.-bevolking gedirigeerd worden naar één der te vele E.V.O.-typen. Even stellig sprak de openingsrede zich uit tegen een eventueel voornemen, om de Nota te misbruiken voor slechts partiële wijzigingen in ons onderwijsbestel. De enig begaanbare weg is: Discussie over de Nota op zo breed mogelijk niveau; daarna verwezenlijking van wat algemeen wenselijk wordt geoordeeld, uitgaande van het bestaande.

Meer is er in dit stadium niet te zeggen. Het U.L.O. blijkt springlevend te zijn. Zowel Jansens in zijn openingsrede als Dr. Prins in zijn referaat wezen op de grote betekenis van allerlei contacten bij het zoeken van nieuwe wegen. Welnu, er is beraad met Chr. en R.K. M.U.L.O.; er wordt over de Nota-Rutten samengesproken door tegenwoordigers van alle groepen in de N.O.V.; de A.N.O.F. zal straks — we twijfelen daaraan niet — eensgezind optrekken; in onze U.L.O.-groep is op voorstel van de Rotterdammers de Centrale Commissie blijven bestaan, zodat het beslist niet blijft bij een papieren rapport; met nadruk is op het congres een aantal strepen gezet onder de contacten tussen Vereniging voor M.U.L.O. en Paedagogisch Centrum van de N.O.V. Er is daarom geen plaats voor vrees. We zijn er van overtuigd, dat de oproep van Dr. Prins niet nutteloos is geweest, n.l. tot samenwerking tussen theoretici en practici in het belang van de school. En we weten zeker, dat een eensgezinde organisatie klaar staat, om zo nodig op de bres te springen voor een goed-functionerende „middenschool” tussen de overige inrichtingen van Voortgezet Onderwijs.

Keerpunt, inderdaad! Met een uitzicht op een vacuum in de U.L.O.-school, dat gevuld moet worden; op strijd, die zonder twijfel wacht; op allerhande moeilijkheden en gevaren. Doch ook op een schoolopleiding, die er naar de woorden van het pas aangenomen rapport toe moet bijdragen, dat de U.L.O.-leerling een sterk normbesef verwert, zodat hij tegenover persoonlijke en maatschappelijke problemen een positieve houding zal kunnen aannemen. Het is de moeite waard, daarvoor troffel en geweer te hanteren.

van RECHT en WET

Een nieuw aspect t.a.v. terugvordering

In ons vorig nummer bespraken we een 9-tal uitspraken van de Centrale Raad inzake terugvordering. Daarbij waren echter een drietal, die ons nopen op deze zaak wat dieper in te gaan, daar ze een nieuw element bevatten.

Tot nog toe beperkten zich onze beroepen tot die gevallen, waarin sprake was van een foutieve vaststelling van het salaris. Ons Hoofdbestuur verkeerde in de stellige mening, dat aan invordering van achterstallige pensioenpremies niet te ontkomen viel.

Bij bovenbedoelde massale terugvordering

waren enige gevallen, waarbij niet alleen sprake was van een te hoog vastgesteld salaris, waarvan later een deel werd teruggevorderd, maar tevens van verzuimde inhouding van pensioenpremies, die achteraf werden gevorderd.

Hoewel de eis, dat ook hiervan zou worden afgezien, door ons niet was gesteld en de raadsman van de betrokken gemeenten in zijn pleidooi een passage uit „Het Schoolblad” aanhaalde, waarin het recht van navordering dier premies was toegegeven, sprak de Centrale Raad uit, dat ook deze

handelwijze niet getolereerd kan worden. Immers, zo overweegt de Centrale Raad, art. 36 van de Pensioenwet bepaalt, dat 2 % van het salaris voor het eigen en 5½ % voor het Wed.- en Wezenpensioen op de ambtenaar worden verhaald. Als dus de ambtenaar als maandelijks salaris een bepaald netto-bedrag ontvangt, moet hij er op kunnen vertrouwen, niet alleen dat het bruto-bedrag juist is vastgesteld, maar ook dat de wettelijke inhoudingen hebben plaats gehad.

Wij verzoeken hen, die van ons een ander advies hebben gehad, en van wier salaris thans nog achterstallige premie wordt ingehouden, zich ten spoedigste met ons in verbinding te stellen, opdat wij het betrokken gemeentebestuur op deze recente beslissing kunnen wijzen en verzoeken, daarmee rekening te willen houden.

UP KAART
ACD/ 1/5
DAT: 1/10/50
PAR: 1/20

VERTROUWELIJK

6.52
18.15
6.399
05.11

Verbinding: 19
B/2 no 588'50 Ond.

Datum: 26-6-50

Onderwerp: Bijeenkomst van onderwijzers op 24 JUNI 1950
in het N.V.Huis te Utrecht.

ACD/ 1/1/50

Op 23 en 24 Juni jl. hield de Nederlandse Onderwijzers Vereniging (N.O.V.) in het N.V.Huis aan de Oudegracht te Utrecht een congres, terwijl op laatstgenoemde datum in dit gebouw tevens een vergadering plaats vond van het "Pädagogisch Centrum" van de N.O.V. De benodigde zaalruimte was aangevraagd door de heer ROORDA, lid van het hoofdbestuur van de N.O.V., wonende Herengracht 56 te Amsterdam.

Te zelfder tijd werd aan alle hoofden en personeel van openbare, zowel als confessionele scholen te Utrecht een pamflet gezonden (zie bijlage), waarin deze werden uitgenodigd tot bijwoning van een bespreking over het onderwerp: "Vrede door Opvoeding".

Uit het verloop der besprekingen op laatstbedoelde vergadering werd dezerzijds niet de indruk verkregen dat deze bespreking was georganiseerd door de N.O.V. als organisatie. Vrijwel met zekerheid kan worden gezegd dat de initiatiefnemers tot deze vergadering beperkt zijn gebleven tot de in vermeld pamflet genoemde. Voorts bleek uit een uitlating van een der aan deze bespreking deel nemende onderwijzers dat de verzending van het pamflet was verzorgd door de afd. Utrecht van de Wereld Federalisten Beweging.

De opzet, met het pamflet waarvan plm 200 exemplaren zouden zijn verspreid, beoogd, mag niet geslaagd worden genoemd. Aanwezig waren slechts 13 personen, waaronder: DIRK VAN BENTVELD (15-7-91), hoofd ener Ulo-school te Rotterdam,

- x D. PRINS, onderwijzer te Berkenwoude (ZH), een dame, vermoedelijk de echtgenote van Prins,
- ? x DE BRUIN, onderwijzer,
- x mej. VAN SOEST, onderwijzeres,
- x mej. A.J. DE VRIES, Vossiusstraat 2-II te Amsterdam, onderwijzeres aan een Montesorischool aldaar,
- x KORVER, onderwijzer, plm 25 jaar, vermoedelijk komende uit "de kop van Noord-Holland",
- x J. LOOIENGA, onderwijzer te Zaandam,
- x T. KOERTS, onderwijzer, wonende Hasseltsestraat 26 te Scheveningen,
- x BOUVÉE, onderwijzer te Amsterdam, gekleed in militair uniform (soldaat) en beho ende tot het Reg. Uitrustings-troepen, en nog drie onbekenden.

Deze personen waren ten 15 uur bijeen in een kamer van het NV Huis (capaciteit 13 personen). Aan de wand hing een viertal affiches van de Verenigde Naties en een kaart, schematisch weergevende de organisatie van de Ver. Naties.

BENTVELD vond de opkomst wel teleurstellend, doch vond het anderzijds toch verheugend dat dit kleine groepje vertegenwoordigers van zo gevariëerde richtingen op

↑
onderwijsgebied telde (lager en ulo-onderwijs, neutrale, Christelijke, 1 R.K. onderwijzer en 1 Montessori-onderwijzeres; alleen het middelbaar onderwijs was niet vertegenwoordigd). Hij sprak de hoop uit, dat de bijeenkomst vruchtdragend zou blijken te zijn.

*afschrift:
P.D. 9509*

Tot zijn onderwerp komend, betoogde hij dat ieder die het woord vrede thans in de mond nam, werd uitgescholden voor communist, oorlogshitser(!) of hoogstens voor iemand die niet bij zijn zinnen is. Hij las een stukje voor in vredelievende geest, dat hij onlangs had geplaatst in het Schoolblad (orgaan N.O.V. ?) en zeide hiervan: "Dit is taal die men in het heden niet eens meer verstaat". Wel schrikt men even als men leest dat weer een aanvalswapen is uitgevonden, doch tot bezinning komt men niet. De wapenen zijn tot in de perfectie vervolmaakt, doch besteedt men wel voldoende aandacht aan de geestesgesteldheid die ten opzichte van oorlog en vrede wordt aangekweekt. Wij, onderwijzers, moeten ons niet laten verleiden door een der beide kampen, doch wij moeten de jeugd tot de overtuiging brengen dat de oorlog afkeurenswaardig is en in positieve zin moeten wij hen opvoeden tot verdraagzaamheid en onderlinge liefde en hulpvaardigheid. Deze overtuiging moeten wij hun medegeven bij hun intrede in het volle leven. Hij haalde aan wat reeds Erasmus en Hugo de Groot over de oorlog hadden gezegd en betoogde dat men heden z.i. gerust nog verder kon gaan dan De Groot en de oorlog noemen een verlagen van de mens tot beneden het peil van het wilde dier. Dit doel, het bevorderen van de vredesgedachte onder de schooljeugd, kan ieder onderwijzer tot het zijne maken, ongeacht levensbeschouwing, omdat dit doel in het vlak van alle levensbeschouwingen ligt.

Een verkeerde instelling tegenover de oorlog achtte hij het, dat een Rotterdamse HBS de "Karel Doorman" had geadopteerd. De leerlingen mochten er zelfs een reisje buitengaats mee maken en zo werd hun en passant ook belangstelling voor het gebruik der wapenen bijgebracht. Iets anders was het dat zijn school het koopvaardijchip "Tosari" van de Rotterdamse Lloyd had geadopteerd, daar dit geen gedachtenassociaties met de oorlog kon opwekken. Platen als de terugtocht van Napoleon over de Beresina dienden van de wand der klas te verdwijnen. Wat de leermiddelen betreft diende ieder onderwijzer daarin foutieve instelling tegenover de oorlog te signaleren. Zulke boeken konden voorts hands nog wel worden gebruikt, mits de leraar bij zijn bespreking corrigerend optrad. Verheugend noemde spr. het, dat ook reeds in de Kamer de suggestie was gedaan de leermiddelen in dit opzicht aan een onderzoek te onderwerpen. Wie dit propageert zal veel miskenning en wantrouwen ondervinden, doch dit mag hem niet ontmoedigen. Wat ik reeds heb moeten horen over mijn artikelen is meer dan erg. Vrienden, nadrukkelijk wil ik vaststellen dat wij ons afzijdig moeten houden van elke politieke partij of daarmee geliëerde organisatie, alsook om de jeugd een positieve instelling bij te brengen tegenover zaken als bijv. het Atlantisch Pact. Laten wij ons bepalen tot het kleine en de kinderen allereerst een voorstelling geven van het schone en de grote waarde van de vrede. Dat men dan hierbij dan even een plaat laat zien als bij v. die van

↓

↑ Napoleon aan de Beresina is niet erg; dit kan de indruk der tegenstelling oorlog-vrede bij hen slechts versterken. Bespreek met de kinderen bijv. platen over grote mannen van de Volkenbond, waarover de heer Prins later nog iets zal zeggen. Zo moet gij, onderwijzers, sprekende over het schone van de vrede, de kinderen begrip over de oorlog bijbrengen.

↑ Hierna nam de heer PRINS het woord. Hij begon met op te noemen, welke onderwijzers(essen) bericht van verhindering hadden gezonden. Velen van hen stelden het nochtans op prijs te vernemen tot welke besluiten de vergadering was gekomen. Hij noemde o.a. de volgende namen: Minnema, onderwijzer te Amsterdam, Schaaf, " " Aalsmeer, Bijlstra, " " Stolwijk, Murris, " " Opwierden (gem. Appingedam) en in het Noorden een actief propagandist voor de hier weergegeven gedachten;

Knoop, onderwijzer te Deventer, Zuster Lucia (?), hoofd ener R.K. Meisjesschool te Franeker. Tevens bleek ook belangstelling te tonen Dr. NANNEN, leraar aan een Chr. lyceum te Den Haag en hoofdredacteur van het Maandblad der Ver. Naties "Wordende Wereld.

Prins vertelde verder dat de fa. Bosch & Keuning 1000 zg. Volkenbondsplaten à f 1 per stuk voor hem beschikbaar had. Door RK scholen in Utrecht waren er onlangs nog 6 besteld. De uitgever was echter niet vlot met de aflevering, terwijl het toch platen betrof die anders in de papiermolen gingen. De verkleinde reproductie (200 stel) was door hem aangekocht en hij verspreidde die gratis om reclame te maken voor de grote gekleurde platen. Mej. De Vries beloofde, eens te spreken met de schrijver Anne de Vries, zodat men de platen misschien iets goedkoper kon krijgen. Ten slotte had Bosch & Keuning ook nog andere belangen bij de scholen, zo meende zij.

Ten einde richting te geven aan de actie werd besloten een werkgroep op te richten. Men was het allen er over eens dat het woord vrede bij voorkeur niet diende voor te komen in de naam welke men aan deze werkgroep zou geven, omdat dit woord dermate in discrediet is gebracht dat men direct zou zeggen: o, dat zal wel communistisch zijn! Na enige discussie werd het voorstel Koerts aangenomen om deze groep te noemen:

org. k. | (WERK)GROEP TOT VERDRAAGZAAMHEID EN INTERNATIONALE SAMENWERKING.

Na enige bespreking stelden zich beschikbaar om in deze werkgroep zitting te nemen:

BENTVELD - PRINS - KOERTS - BOUVÉE - KORVER en Mej. DE VRIES.

Deze groep staat buiten de N.O.V. of andere onderwijzersvereniging, opdat onderwijzers van alle richting, ~~ertoe~~ kunnen toetreden. Zij stelt zich ten doel de binding te vormen en de raadgeefster te zijn voor de propagandisten van haar gedachten in het gehele land. Bentveld zal in September een stukje plaatsen in het "Schoolblad", waarin

de oprichting van deze werkgroep wordt vermeld. Zo mogelijk zal het tevens in de couranten worden gepubliceerd.

Bentveld was tevreden over dit voorlopig resultaat en besloot met te hopen dat de groep nuttig werk zou kunnen doen in het belang van het schoolkind, het Nederlandse volk enook van de mensheid.

Er werd nog een collecte gehouden ter bestrijding van de kosten van zaalhuur en met een handdruk namen de aanwezigen ten 17. 10 uur van elkaar afscheid.

Opmerkingen.

*afgeschikt in
o.D. 26/5* Bentveld vertelde nog in de loop van de gesprekken dat hij deel had uitgemaakt (of uitmaakte) van de Werkgroep voor Radicaal Pacifisme in de ANVA, welke groep volgens hem 47 leden telde.

Volgens Koerts vertoeft Ir. De l'Espinasse thans in het buitenland; deze Ir. houdt ook contact met Kees Boke te Bilthoven over het propageren van de vredesgedachte. Hij beval ter vergadering de brochure "Kerk en Atlantisch Pact" van Dr. Strijd aan en verkocht twee exemplaren hiervan, een aan Mej. de Vries en een aan een onbekende.

Korver vertelde dat hij opstellen over de vrede, gemaakt door leerlingen van zijn school, wilde uitwisslen met scholen in Wales (Engeland). Bentveld raadde hem aan dit te doen via de "Viro", Oranjestraat 4, Den Haag, waardoor hij zeker zou zijn van antwoord.

Prins heeft een artikeltje gepubliceerd in "Ons Eigen Blad" van 15-6-50 (R.K. opvoedkundig schoolblad, gedrukt bij het RK Jongensweeshuis te Tilburg). Ook in Brabant en Limburg schijnt hij, volgens bewering van zijn echtgenote, bij de scholen succes te hebben gehad met zijn propaganda.

Uit uitlatingen van Bentveld werd de indruk verkregen dat het vorenstaande niet het officiële standpunt van de NOV is. Hij zeide n.l. dat hij in vergaderingen van de N.O.V. stelling zou nemen tegen opvattingen omtrent de vrede die de zijne niet waren, doch dat men daarbij in een positie komt die voor propaganda voeren onder collega's niet de juiste sfeer schept.

Bijlage: 1 stel Volkenbondsplaten.

GEZIEN:
[Handwritten signature]

V R E D E D O O R O P V O E D I N G

Aan alle leerkrachten in Utrecht en Omstreken !!

a.s . Zaterdag, 24 Juni zal des middags om 3 uur, in het NV Huis, Oudegracht 245 te Utrecht, een landelijke bijeenkomst worden gehouden onder het motto:

"VREDE DOOR OPVOEDING"

Leerkrachten van gymnasium, middelbaar en lager onderwijs roepen wij op om te komen tot een bespreking, hoe wij de opvoeders en de jeugd kunnen doordringen van een positieve vredegedachte.

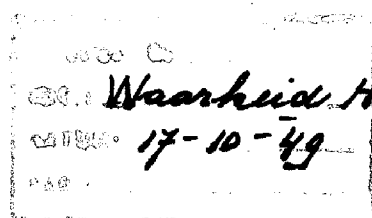
In een tijd, waarin een steeds driester optredend militarisme om zich heen grijpt, is dit een alles gebiedende eis.

De heer D.v. Bentveld, leerkracht te Rotterdam zal een korte inleiding houden over de principiële kant van de Vredesopvoeding, terwijl D. Prins uit Berkenwoude de organisatorische kant van het vraagstuk zal belichten. Wij hopen, dat vele collega's - in het bewustzijn van de ernst van deze tijd - gehoor zullen geven aan deze oproep.

Met collegiale groeten,

D. Prins.

De vergaderruimte zal om 2 uur geopend zijn.

Afschaffing schoolgelden.

**N.O.V. achter adres van
Nederlandse Vrouwen-
beweging**

De Nederlandse Onderwijzersvereniging, afdeling Amsterdam, heeft een schrijven gericht aan de Amsterdamse Raad, waarin de vereniging adhaere betuigt met het adres van de Nederlandse Vrouwen Beweging tot afschaffing of vermindering van de schoolgelden. B. en W. stellen voor deze kwestie te behandelen bij de begroting voor 1950.

R.P. van Marum

OD 1315 1/2

's-Gravenhage,

October 1950.

No. Dis.

Onderwerp: Inlichtingen.

DUPLICAAT

DIENSTGEHEIM.

95729

Original is RD 14190
van D. Prins.

Ik heb de eer Uhoogedelgestreng te berichten dat:

Dirk Prins, geboren te Hilversum, 25 Maart 1911, wonende te Berkenwoude, D. 66, op 11 November 1949 is benoemd als Hoofdonderwijzer aan de O.L. school te Berkenwoude en sinds 14 November 1949 aldaar woonachtig is.

Prins is in 1942 bij het onderwijs gekomen en heeft de navolgende standplaatsen gehad;

1 October 1942 - Februari 1943 tijdelijk onderwijzer te Oelgents; last; 1 Juli 1946 - 31 Augustus 1946 onderwijzer te Rolde; 1 September 1946 - 1 November 1949 hoofdonderwijzer in Komarzijl; 11 November tot heden hoofdonderwijzer O.L. School te Berkenwoude.

Zijn werkzaamheden van Februari 1943 - Juli 1946 zijn niet bekend.

Tot 1942 oefende Prins het beroep van kleermaker uit. Hij heeft zich door zelfstudie weten te bekwaamen voor het onderwijs.

Prins is anti-militarist en een groot idealist, is aanhanger van de Bellakyleer. Hij behoort vermoedelijk bij de linkervleugel van de P.v.d.A., alhoewel, ingevolge zijn uitlatingen ook wel wordt aangenomen dat hij communistisch is aangelegd.

Hij heeft eigenaardige gewoonten. Ontmoet hij iemand met een speldje op de rever van zijn jas, dan informeert hij naar de betekenis daarvan. Zo is het voorgekomen dat hij dit deed bij iemand die een speldje van een of andere Christelijke beweging op zijn jasje had. Toen hem door die persoon de betekenis van het speldje was uitgelegd, zei hij; "Man gooi dat speldje van je jas".

Er wordt verondersteld dat Prins op sobere wijze leeft, niettemin heeft hij enkele maanden geleden een luxe auto aangeschaft.

Volgens de ingewonnen inlichtingen is hij onbemiddeld en moet van zijn salaris rond komen. Hoe hij er een auto op na kan houden is tot op heden een raadsel daar komt bij dat er kort geleden door hem, in samenwerking met de Burgemeester, een actie op touw is gezet om te komen tot een derde leerkracht op zijn school. Aangezien hiervoor het vereiste aantal leerlingen ontbrak, kon deze leerkracht niet worden aangesteld tenzij diens salaris uit particuliere middelen zou worden betaald. Door verschillende ingezetenen van Berkenwoude zijn tot dit doel gelden bijeen gebracht. Het grootste bedrag, zijnde f. 500,- werd door Prins gestort.

Prins heeft zich te Berkenwoude doen kennen als een onaangenaam en aggressief persoon.

Hij is gehuwd en heeft geen kinderen.

Zijn echtgenote staat bekend als zijnde eveneens zeer aggressief.

6.39
01.262-6.562.3

6.32 3
07.122.7

6.39
6.3-31.260

Wh

OP KAART	VERTROUWELIJK.
ACD/46	
DAT: 163.57	
PAR: Rv	

3 AUG. 1950
ACD/90280

Verbinding : 19
A/2 no.535'50 OPSJ.

Datum : 31-7-'50

Onderwerp : Nederl.Onderwijzers Vereniging
Uw schrijven no.85258,dd.9-6-'50

In antwoord op Uw bovenvermeld schrijven kan worden gerapporteerd dat de samenwerking tussen de N.O.V. en het comité "Onderwijs - Vrede" hoogstwaarschijnlijk is toe te schrijven aan het feit, dat Willem Frederik Hendrik de LARET, geb.te Paramaribo 17-3-1902, onderwijzer te Amsterdam, bestuurslid is van de N.O.V. en destijds adhaesie heeft betuigd met het congres "Onderwijs - Vrede", terwijl zijn zoon, Rob de LARET, zitting heeft in genoemd comité.

Van contact tussen de N.O.V. en bij het W.V.V. aangesloten beroepsvereniging van onderwijzers is dezerzijds niet gebleken.

GEZIEN:

[Handwritten signature]

4989
D.K.
12834

B 85258

n.a.v. schr. van Utrecht 85258
z. Co.Nederlandse Onderwijzers
Vereniging.VERTROUWELIJK

IIIId/h 3

UITGEBEENT

Hiermede heb ik de eer Uwe Excellentie te berichten dat van betrouwbare zijde het volgende werd vernomen.

Het in drukvorm verschenen verslag van het congres "Onderwijs en Vrede", waarvan ik U een exemplaar mocht aanbieden bij dezerzijds schrijven no. 81095 dd. 9.3.1950, zou in vrij grote getale, via de Nederlandse Onderwijzers Vereniging, bij diverse scholen terecht zijn gekomen.

Het Comité "Onderwijs-Vrede", zal in samenwerking met voornoemde N.O.V. een lijst opstellen van door hem "goedgekeurde" schoolboeken. Deze lijst zal aan alle openbare scholen worden verzonden.

De Nederlandse Onderwijzers Vereniging, die zoals bekend steun verleende bij de financiering van het congres "Onderwijs-Vrede", wil zich niet openlijk achter het Comité "Onderwijs-Vrede" stellen. Besloten zou zijn een lid te laten toetreden tot het Comité, met als taak het contact tussen beide organisaties te onderhouden.

Uw ambtgenoot van Binnenlandse zaken is eveneens terzake ingelicht.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. L. Einthoven.

Aan Zijne Excellentie
de Minister van Onderwijs,
Kunst en Wetenschappen.
t.a.v. de Heer Mr. H.J. Schölvink
Chef van het Kabinet
te 's-GRAVENHAGE.

B 85258.

een

Nederlandse Onderwijzers
Vereniging.Vertrouwelijk

IIIId/h 4

UITGEBOEKT

Hiermede heb ik de eer Uwe Excellentie het volgende te berichten.

Het congres "Onderwijs-Vrede", waarvan ik U bij dezerzijds schrijven no. 74428 dd. 15.12.1949 een verslag mocht aanbieden, verkreeg destijds financiële steun van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging tot een bedrag van f.100.-

Nog werd bekend dat de N.O.V. zich niet openlijk achter het Comité "Onderwijs-Vrede" wil stellen. Besloten zou echter zijn, een lid te laten toetreden tot het Comité, met als taak het contact tussen beide organisaties te onderhouden.

Het in drukvorm verschenen verslag van bovenbedoeld congres, waarvan U een exemplaar als bijlage dezes gelieve aan te treffen, zou in vrij grote getale - via de Nederlandse Onderwijzers Vereniging - bij diverse scholen terecht zijn gekomen.

Uw ambtgenoot van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, is omtrent deze aangelegenheid eveneens ingelicht.

d HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. L. Einthoven.

Zijne Excellentie
de Minister van Binnenlandse Zaken

te

's-GR A V E N H A G E.

's-Gravenhage, 9 Juni 1950

No.: B 85258

n.a.v. schr. van Utrecht 85258 z. Co

Ond.: Nederl. Onderwijzers Vereniging.

VERTROUWELIJK

IIId/h 3

UITSEBOEKT

Met verwijzing naar Uw schrijven van 10.5.1950 no. 435/'50 O.P.S.J. en naar aanleiding van hetgeen werd gemeld omtrent contact tussen het Comité "Onderwijs-Vrede" en de Nederlandse Onderwijzers Vereniging (N.O.V.), moge ik U verzoeken mij te willen doen berichten of bekend is kunnen worden wie de personen in de N.O.V. zijn, die drijven naar samenwerking met communisten.

Tevens zou ik gaarne vernemen of er contact bestaat tussen de N.O.V. en de bij het W.V.V. aangesloten beroepsvereniging van onderwijzers.

l HET HOOFD VAN DE DIENST
namens deze;

III
B: G. Crabbendam

De Heer Hoofdcommissaris van Politie
te
UTRECHT.

a 90280

Is hier overlijft met 13V?

Betreft: Nederlandse
Onderwijzers Vereniging afd. H'lem
en redactie "Het Schoolblad".
 (zie ook 14/0012871 dd. 5.10.'49,
 in antwoord op Uw no. 66587 dd. 7.9.'49).

NK

30 NOV. 1949

ACD/74/33

Haarlem

Het bestuur van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging (afgekort N.O.V.) afd. Haarlem, is als volgt samengesteld:

Voorzitter: Jan Koerts, Westerbork 27.5.1907, Ned., geen godsdienst, Hoofd U.L.O.school, is op 4.7.'31 te Wedde gehuwd met Grietje Jantina Grade, Wedde 26.2.1910, Ned. Uit dit huwelijk is één kind geboren n.l. Janna Egbertje, Bussum 13.4.1938.

J. Koerts, en zijn gezin wonen sinds 30.10.'45 te Haarlem, Tuinwijklaan 52. Voordien, vanaf 1937, te Bussum. Hij is hoofd van de U.L.O.school, Jacobstraat 2 te Haarlem en is lid van de P.v.d.A.

Secretaris: Willem Pieter Nieman, Haarlem 22.5.1898, Ned., N.H., onderwijzer, is op 27.6.'24 te Harenkarspel gehuwd met Maria Berkhouwer, Harenkarspel 14.6.1901, Ned. N.H. Uit dit huwelijk is één kind geboren n.l. Gretha Johanna, Schagen 31.5.1925.

Hij is sinds 30.4.'29 te Haarlem woonachtig, Perseusstraat 37, komende van Schagen. Hij is als onderwijzer verbonden aan de P.H. v.d. Meyschool, Vondelweg te Haarlem en is lid van de P.v.d.A.

Penningmeester: Jan Gerrit Albertus Johannes Oldenhave, Enschede 18.7.1916, Ned., geen kerkgenootschap, onderwijzer, is op 29.10.'45 te Deventer gehuwd met Maria Palaster, Deventer 30.6.1916, Ned. Uit dit huwelijk is één kind geboren n.l. Marie Johanna Wilhelmina, Haarlem 9.8.1946. Hij woont sinds 7.7.'27 te Haarlem, Dolfijnstraat 11, voordien te Velsen.

Hij is als onderwijzer verbonden aan de A.H. Gerhart MULO-school Jacobstraat 2 te Haarlem en staat bekend als een persoon die de idee van de P.v.d.A. is toegedaan. Tijdens de verkiezingen in 1948 en 1949 maakte hij door middel van raambiljetten reclame voor genoemde partij.

Commissieleden:

1. Tjeerd Bakker, Leeuwarderadeel 29.3.1899, Ned., geen kerkgenootschap, onderwijzer, is op 28.10.21 te Heerde gehuwd met Diderica Johanna Beijl, Ermelo 2.4.1899, Ned. Uit dit huwelijk zijn 3 kinderen geboren n.l. Annie, Vlissingen 10.12.1923; Greta Maartje, Vlissingen 28.12.1925 en Ype Tjeerd, Vlissingen 28.12.1925.

Betrokkene en zijn gezin vestigde zich te Haarlem op 30.7.'30, Zanenlaan 133, komende van Vlissingen. Hij is als onderwijzer verbonden aan de Kl. de Vriesschool (MULO). Junoplantsoen te Haarlem en is anti-communist en angesloten lid van de P.v.d.A.

2. Metze Geert sma, Opsterland 16.2.1898, Ned., geen kerkgenootschap, schoolhoofd, is op 9.2.'22 gehuwd met Trijntje Allema, Ferwerderadeel 11.8.1896, Ned. Uit dit huwelijk zijn 2 kinderen geboren n.l. Sietze, Ruurlo 22.11.1922 en Joukje, Lochem 4.12.1933.

Op 1.8.'36 vestigde hij en zijn gezin zich te Haarlem, Pol 16 en sinds 11.9.'46 is hij woonachtig Kleverparkweg 30 te Haarlem. Voordien was hij in Lochem woonachtig.

Hij is hoofdonderwijzer aan de Prinsenschool, Soendastraat 41

te Haarlem en staat bekend als anti-communist en is lid van de P.v.d.A.

3. Evert Roelof Koerselman, Utrecht 16.11.1918, Ned., geen kerkgenootschap, onderwijzer, is op 28.11.'46 te Tiel gehuwd met Jantje Joustra (niet te Haarlem opgenomen), Sneek 16.6.1920.
Op 9.10.'48 vestigde hij zich te Haarlem, Wilhelminastraat 59. Hij is als onderwijzer verbonden aan de A.H. Gerhartschool, Jacobstraat 2 te Haarlem en staat bekend als anti-communist en gezagsgetrouw en is vermoedelijk de idee van de P.v.d.A. toegedaan.

De redactie van "Het Schoolblad", het orgaan van de Ned. Onderwijzers Vereniging, is in handen van:

- I. P. S c h a f t, Oostzaan 15.3.1885, zie rapport no.14/0012871 dd. 5.10.'49;
II. J.P.W. van der S l u y s, hoofdbestuurslid N.O.V.(secr.), wonende te Amsterdam, nadere gegevens niet bekend. Genoemde v.d. Sluys staat bij zijn collega's in Haarlem bekend als anti-communist;
III. W.F.H. L a r e t, wonende te Amsterdam, nadere gegevens niet bekend, staat bij zijn collega's te Haarlem ook als anti-communist bekend.
Einde.

*bekend
van 1947
congres
Anti-Initiatief-comite.*

A 26 November 1949.

in het:
bureau van de B.V.D.
Kruisstraat 68
-G r a v e n h a g e.

No.: 14-0012871.

Co 57449

Uw schrijven no. z
66587 dd. 7.9.'49
Betr. P. Schaft.

Volgens
25 NOV. 1949
ACD/74373

Vertrouwelijk

71840
In aanvulling op het U toegezonden rapport No.:
14-0012871 dd. 5.10.'49 wordt bericht, dat daarin
abusievelijk staat vermeld dat betrokkene sinds 24.10.
'48 in Haarlem woont. Dit moet zijn 24.10.'28. Einde. (18.)

A 24 November 1949.

*Leden meegenomen
van Haarlem.*

*BTT^a
14.11.49.*

Aan het:
Hoofd van de B.V.D.
Javastraat 68
's-Gravenhage.

I.D.No.1102.

VERTROUWELIJK.

Betr.: J.P.W.v.d.Sluis.

Volano.

14 NOV. 1949

ACD/ 73695

11 November 1949.

no. 57449

Naar aanleiding van Uw schrijven, No.66587, d.d. 7 September 1949, wordt het volgende bericht:

Van der Sluijs, Johannes Pieter Willem, geboren 5-3-1886 te Middelburg, wonende Weimansweg 30 te Rotterdam, is jarenlang voorzitter geweest van de destijds bestaande Bond van Nederlandse Onderwijzers, kortweg "De Bond" of ook wel "De Rode Bond" genoemd. Deze bond is op 1 Januari 1946 gefuseerd met het "Nederlands Onderwijzers Genootschap", waarna deze beide organisaties de naam van "Nederlandse Onderwijzers Vereniging ("N.O.V.") hebben aangenomen. De organisatie is aangesloten bij de Algemene Nederlandse Onderwijzers Federatie (drie zuilen systeem). Vanaf genoemde datum heeft Van der Sluijs voornoemd, de functie van secretaris in de Nederlandse Onderwijzers Vereniging, is z.g. vrijgestelde en heeft zitting in het dagelijks bestuur.

In verband met zijn werkzaamheden vertoeft hij meestal te Amsterdam (het secretariaat is gevestigd te Amsterdam, Herengracht 56) en is in de regel slechts Zaterdags en Zondags te Rotterdam.

Het is bekend dat hij links is georiënteerd. Soms laat hij zich ook als zodanig uit, maar op vragen dienaangaande gesteld heeft hij meermalen ontkend lid te zijn van de Communistische Partij Nederland. Wel erkent hij dat zijn vrouw lid van voornoemde partij is.

Zijn invloed in de Nederlandse Onderwijzers Vereniging is zeer groot. Hij wordt een buitengewoon intelligent persoon genoemd, die de verschillende vraagstukken vlug beheerst. Dit gevoegd bij zijn jarenlange ervaring dwingt een ander tot luisteren.

Opgemerkt dient te worden dat dezerzijds niet is vastgesteld kunnen worden of het door U genoemde artikel in "Het schoolblad" van Zaterdag 29-1-49, inderdaad geschreven is door van der Sluijs, voornoemd. Er zouden n.l. nog meer links georiënteerde personen invloed hebben in genoemde onderwijzersvereniging. In verschillende afdelingen zou evenwel ernstige kritiek zijn gerezen op de strekking van dergelijke artikelen.

Aan B.V.D.

R₂ N° 11

Io: 14/O 02871.
Jw schrijven No:
56587 d.d. 7-9-'49
Betr.: P.Schaft.

Haarlem

Vertrouwelijk.

Volgno.
X 17 OCT 1949
A 9 / 71040

no. 57449

Het betrokken artikel in "Het Schoolblad" van 29-1-'49 is inderdaad van de hand van Pieter Schaft, Oostzaan 15-3-'85 Ned., geen Kerk genootschap, onderwijzer, gehuwd met Aafje Talea Johanna Vrijer, Broek op Langendijk 11-8-'85, Ned., D.G., sinds 24-10-'48 wonende te Haarlem van Dortstraat 60, voordien wonende te Enschede.

Hij is de vader van de bekende om het leven gekomen illegale werkster Hanny Schaft en is sedert December 1945 gepen- sionneerd als onderwijzer van de Mulo school aan de Jacob- straat en de Handels Avond School te Haarlem.

Hij is thans nog als redacteur verbonden aan genoemd blad.

In onderwijzerskringen/staat hij bekend als politiek be- trouwbaar. Voor de oorlog was hij lid van de S.D.A.P. Na de oorlog heeft hij zich aangesloten bij de P.v.d.A. waarvan hij thans nog lid is. Bij zijn oud collega's staat hij be- kend als een eerlijk en oprecht strijder, die de goede dingen van zijn tegenstanders weet te onderscheiden en waarderen en, ook al zijn zij afkomstig van principiële tegenstanders, deze toch durft te verdedigen.

Van met hem zeer bevriende zijde, werd nog vernomen, dat de propaganda, die door de C.P.N. en de Comm. Pers wordt ge- voerd rondom de figuur van zijn overleden dochter Hanny Schaft, hem zeer mishaagt. Hij is in het bezit van een pas- poort No: 682438 geldig tot 25-6-1950.

Politioneel is te zijnen nadele niets bekend.

Omtrent de redactie "Het Schoolblad" en het bestuur der N.O.V. afd. Haarlem volgt nader rapport. (Voor zover bekend bestaat dit uit niet-communistische personen.)

A 5 October 1949.

a: Het Hoofd van de B.V.D.
Javastraat 68.
's-Gravenhage.

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

's-Gravenhage, 7 September 1949

No.: B. 66587

Bijl.: Gene

V. RD.3

Betr.: J.P.W.v.d.Sluys

VERTROUWELIJK

UTGEBOEKT

In "Het Schoolblad" -orgaan van de Nederlandse Onderwijzersvereniging- van Januari 1949 was een artikel opgenomen, waarin met veel waardering over de opvoeding en het onderwijs in de U.S.S.R. werd gesproken.

Daar zulk een schrijven uiteraard voor de belangen van de Russische zaak van propagandistische waarde was, werd het -althans gedeeltelijk- in een artikel in "De Waarheid" van 1-2-1949 met instemming opgenomen.

Vermoedelijk is de schrijver van het stuk in "Het Schoolblad" de te Uwent wonende Johannes Pieter Willem van der Sluys, geboren te Middelburg 5-3-1886. Hij maakt deel uit van de redactie van dit orgaan en werd mij destijds gemeld als lid van de C.P.N.

Ik noge U verzoeken mij zo uitvoerig mogelijk omtrent betrokkene te willen doen inlichten, waarbij ik o.m. gaarne zal vernemen of door hem propaganda voor de communistische ideologie wordt gemaakt en welke invloed hij in genoemde Onderwijzersvereniging heeft.

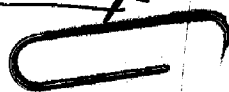
HET HOOFD VAN DE DIENST,
v Namens deze,

J.G.

J.G.Crabbendam.

Aan de Heer
Hoofdcommissaris van Politie
te ROTTERDAM.

*schrijven
66587*

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN

's-Gravenhage, 7 September 1949

No.: B. 66587
Bijl.: Gene
V. RD.3
Betr.: P.Schaft

UITGEBOEKT

VERTROUWELIJK

01 718 40

In "Het Schoolblad" - orgaan van de Nederlandse Onderwijzersvereniging - van Januari 1949 was een artikel opgenomen, waarin met veel waardering over de opvoeding en het onderwijs in de U.S.S.R. werd gesproken.

Daar zulk een schrijven uiteraard voor de belangen van de Russische zaak van propagandistische waarde was, werd het -althans gedeeltelijk- in een artikel in "De Waarheid" van 1-2-1949 met instemming opgenomen.

Vermoedelijk is de schrijver van het stuk in "Het Schoolblad" de te Uvent wonende P. Schaft, die deel uitmaakt van de redactie van dit orgaan. Blijkens ontvangen berichten zou hij de vader zijn van de bekende om het leven gekomen illegale werkster Hannie Schaft.

Ik moge U verzoeken mij zo uitvoerig mogelijk omtrent betrokkene te willen doen inlichten, waarbij ik o.m. gaarne zal vernemen of door hem propaganda voor de communistische ideologie wordt gemaakt en welke invloed hij in genoemde Onderwijzersvereniging heeft.

HET HOOFD VAN DE DIENST
Namens deze

J.G.Crabbendam.

Aan de Heer
Hoofdcommissaris van Politie
te HAARLEM.

Uw brief: No. 57449 d.d. 25 Maart 1949.

Onderwerp: "Het Schoolblad".

Bijlage: 1.

A'dam

f (K)

Volgno.
25 JULI 1949
ACD/66507

GEHEIM

In antwoord op bovenaangehaald schrijven kan het volgende worden bericht:

Naar aanleiding van het in Uw schrijven aangehaalde artikel uit "De Waarheid" d.d. 1-2-'49 werd dezerzijds een onderzoek ingesteld naar de politieke antecedenten van le. Prof. I.C. van HOUTE, hoogleraar en directeur van het Nutsseminarium voor Paedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam 2e het bestuur van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging t.w. de heren A.C. ZEVENBERGEN, J.P.M. v.d. SLUYS en J. LOOTSMA en 3e. de redactie van "Het Schoolblad" de heren P.SCHAFT, W.F.H. LARET en v.d. SLUYS voornoemd.

Allereerst volgen hier de personalia van bovengenoemde personen.

Izaak Chari van HOUTE, geboren te Cadzand, 6 Juli 1892, Nederlander, zonder Kerkgenootschap, gehuwd met Geertruida Lambertha van BAVEL, geboren te Hoge en Lage Zwaluwe, 30 Juli 1892, wonende Keizer Karelweg 385 te Nieuwer Amstel.

Hoofdbestuur N.O.V.

Arie Cornelis ZEVENBERGEN, geboren te Ottoland, 18 December 1884, Nederlander, kerkgenootschap Ned. Hervormd, gehuwd met Roelofje POLLING, geboren te Arnhem, 9 April 1905, wonende Deurloostraat 62-II te Amsterdam.

J.P.M. van der SLUYS woont te Rotterdam en staat niet in het Bevolkingsregister te Amsterdam ingeschreven. Johannes Peter Willem van Sluys, Middelburg 5.3.86, Rotterdam, Weimarweg 30; in September 1949 lid CPN
Jacob LOOTSMA, geboren te Stavoren, 17 September 1901, onderwijzer, Nederlander, zonder kerkgenootschap, gehuwd met Hendrika Arendina IJDENS, geboren te Dalen, 25 Juni 1899, wonende Archimedesplantsoen 18 bv. te Amsterdam.

Redactie van Het Schoolblad:

P. SCHAFT woont te Haarlem. Hij is de vader van de bekende om het leven gekomen illegale werkster Hannie SCHAFT.

J.P.M. van der SLUYS. Zie hierboven.

Willem Frederik Hendrik LARET, geboren te Paramaribo, 17 Maart 1902, onderwijzer, wonende le Jan van der Heydenstraat 121-III te Amsterdam. pa 4989; waarn. Vereniging "Ons Suriname"

Wat betreft de politieke antecedenten van bovengenoemde personen het volgende:

Prof. van HOUTE.

Aan diens politieke betrouwbaarheid behoeft geenszins te

OK
vermelden
na ook
bl 2

er voor
vermelden
idem

worden getwijfeld. Vermoedelijk is hij een zeer gematigde P.v.d.A.-man, die men ook wel als "conservatief" bestempelt. Hij heeft zeker geen communistische sympathieën.

ZEVENBERGEN.

Hij is lid van de P.v.d.A. Voor 1945 behoorde hij tot het Nederlands Onderwijzers Genootschap, dat niet bij het N.V.V. was aangesloten. Hij wordt politiek "gematigd" genoemd.

Van der SLUYS.

Is eveneens lid van de P.v.d.A., alhoewel geen enthousiast lid. Hij vindt de P.v.d.A. te tam en te slap. Als er een eerlijke communistische partij zou bestaan, dan zou hij nog niet weten, wat hij zou doen. Van de C.P.N., die slaafs achter Rusland aan loopt moet hij niets hebben.

LOOTSMA.

Lid van de P.v.d.A. Maakte gedurende de verkiezingsperiode ook prppaganda voor die partij.

SCHAFF.

Waarlijk
Wordt hier als politiek betrouwbaar geacht. Zijn politieke antecedenten konden overigens alhier niet verder worden nagegaan.

LARET.

Over LARET werd U dezerzijds reeds meerdere malen gerapporteerd en hij mag bij Uw dienst genoegzaam bekend worden verondersteld.

PO
Merkwaardig is, dat LARET in het N.O.V. volkomen wordt vertrouwd en niet voor communistisch wordt aangezien.

Wat betreft de geschiedenis rondom het bewuste Waarheid-artikel kan nog het volgende worden gezegd:

Prof. van HOUTE schreef in "Paedagogische Studiën" d.d. December 1948 een artikel, getiteld "De toekomst van ons onderwijs".

Geïnspireerd door een na de oorlog in Engeland verschenen boekje "I want to be like Stalin" (handelende over de opvoeding van de Russische jeugd) en door een in opdracht van President TRUMAN geschreven boekwerk "Higher education for American democracy" schreef Prof. van HOUTE dit artikel met de bedoeling aan te tonen, hoe Rusland in betrekkelijk korte tijd (enige tientallen jaren) het analphabetisme had teruggebracht van ongeveer 70% tot ongeveer 10% en hoe Amerika hetzelfde resultaat had bereikt op de Philippijnen.

Met spijt constateert Prof. van HOUTE, dat Nederland het in Indonesië nooit zo ver heeft weten te brengen.

Zijn conclusie was tenslotte, dat het onderwijs hier te lande veel verbetering behoeft en dat deze verbetering van onderaf moet komen en niet zoals vele onderwijskrachten beweren uitsluitend door verhoging van de onderwijzerssalarissen e.d. Voorts pleitte hij voor een betere waardering van het z.g. plan Bolkenstein, dat momenteel in het vergeetboek is geraakt en daaruit waarschijnlijk nimmer meer te voorschijn zal komen. Het was een zeer objectief artikel, waarbij van HOUTE zich abstraheerde van de politieke achtergrond. De politiek interesseerde hem niet.

Wat betreft het artikel in "Het Schoolblad" d.d. 29-1-'49 kan worden gezegd, dat het door De Waarheid aangehaalde artikel verre van volledig genoemd kan worden.

De Waarheid heeft slechts die passages uit het betreffende artikel gelicht, die konden dienen voor propaganda-doeleinden.

Helaas kon geen exemplaar van "Het Schoolblad" d.d. 29-1-'49 meer worden verkregen. Wel echter een exemplaar d.d. 16-4-'49 waarin Prof. van HOUTE een artikel heeft geschreven naar aanleiding van het eerstgenoemde artikel in "Het Schoolblad" d.d. 29-1-'49. Dit exemplaar gaat hierbij.

Artikel in beschrift met bronblad van bijlage

Het door U vermelde administratie-adres Amstelveenseweg 23 is slechts een advertentie-adres.

Het Schoolblad is een uitgave van de Uitgevers Maatschappij P. Noordhof N.V. te Groningen, doch wordt gedrukt bij de Drukkerij De Volharding, Warmoesstraat 35, alhier. De Volharding is een drukkerij van de Nederlandse onderwijzers.

Wie de schrijver is van het door U bedoelde artikel in Het Schoolblad d.d. 29-1-'49 is niet kunnen blijken. Vast staat in ieder geval, dat het of SCHAFT of van der SLUYS moet zijn geweest. LARET was in geen geval de schrijver.

Van HOUTE, van der SLUYS, SCHAFT en LOOTSMA komen niet voor in de politie-administratie, alhier. ZEVENBERGEN werd in 1944 door de politie te Rotterdam gevebaliseerd terzake fraude. Einde.

No 13 / p

N. 2.

- ORGAAN VAN DE NEDERLANDSE ONDERWIJZERSVERENIGING
- AANGESLOTEN BIJ DE ALGEMENE NEDERLANDSE ONDERWIJZERS FEDERATIE

Prijs per jaargang f 5.— voor hen die geen lid kunnen zijn van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging; voor anderen f 10.—. Losse nrs. 25 cent. Abonnementen en adreswijzigingen aan het kantoor van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging - Herengracht 56 - Amsterdam-C. - Telefoon 41541. Advertenties aan J. Haven, Amstelveenseweg 23, Amsterdam-Z. Prijs der advertenties: Oproepingen 1—22 regels f 12.50. Iedere regel meer f 0.50. Andere advertenties f 0.20 per m.m. (Vraagt onze contractprijzen). Uitgave van de N.O.V.

ONZE KLEUTERS

Elk woord, dat dient ter aanduiding van een begrip op het terrein van de geest, draagt het stempel van zijn afkomst met zich mee, omschrijft niet alleen het bijbehorende begrip, maar geeft ook min of meer duidelijke aanwijzingen over een geheel samenstel van er mee samenhangende begrippen. Als de werkende moeder van enige tientallen jaren geleden haar jonge kind aan de zorg van een ander moest toevertrouwen, dan bracht ze het naar een kinderbewaarplaats. Dit laatste woord is een fraai voorbeeld om te dienen als toelichting op dat, wat in de eerste zin werd beweerd. Drukt het woord niet uit — duidelijker dan ellenlange betogen dit kunnen doen — de volkomen afwezigheid van enig inzicht in de belangrijkheid van ook deze periode in het menselijk leven? „Bewaren”, alsof het voorwerpen zijn, alsof kinderen, op deze leeftijd er volstrekt geen behoefte aan hebben hun geest te ontwikkelen. Misschien viel in de praktijk de toestand in sommige van deze opbergplaatsen wel mee, maar als begripsaanduiding kan het woord ons thans toch wel doen huiveren.

Het heeft natuurlijk een diepe zin, wanneer er naast deze inrichtingen tot het opbergen van kleine kinderen, bewaarscholen ontstaan. Het woord *school* is een veelzeggend uithangbord. „Moeders, hier *leren* uw kinderen nog heel wat, terwijl ze meteen zijn opgeborgen”. Want „bewaard” bleven ze, en deze scholen verenigden dus, gezien van het standpunt van de ouders, het nuttige met het aangename. Niet minder veelzeggend is het natuurlijk, wanneer het woord, „Fröbelschool” zijn intrede in het maatschappelijk verkeer doet. Drukt het woord „school” uit, dat de kleintjes voedsel voor de geest moet worden geboden, de naam Fröbel” houdt natuurlijk een geheel programma in voor dat, wat er geboden moet worden. De naam Fröbel — en evenzo de naam Montessori — betekent de principiële erkenning, dat de kleintjes hun eigen geestelijke behoeften hebben, betekent de erkenning, dat bevrediging van de behoeften van deze leeftijdsgroep even belangrijk is, als van welke andere groep ook.

De veel gebruikte naam „voorbereidend onderwijs” geeft uitdrukking aan weer andere opvattingen omtrent de wijze, waarop de uren gevuld moeten worden, die de heel jeugdigen niet in het gezin, maar in een schoolgemeenschap doorbrengen. Het begrip „bewaren” is geheel verdwenen, afgedaan heeft de opvatting: opbergen is voldoende.

Ook het woord „voorbereidend onderwijs” heeft — althans in vakkringen — afgedaan. Voor de kinderen in de leeftijd na de zuigelingentijd en vóór de lagere-schoolleeftijd wordt thans algemeen het woord „kleuter” gebruikt. Het onderwijs aan deze groep kinderen wordt aangeduid als kleuteronderwijs, waarmee dus kort en krachtig uitgedrukt wordt, dat de geestelijke behoeften van deze kinderen voldoende duidelijk onderscheiden zijn van die der andere groepen om een speciaal op hen ingestelde wijze van behoeftebevrediging te

rechtvaardigen. En zelfs hier staat het woord „onderwijs” alleen maar uit traditie; slechts „opvoeding” geeft in dit verband de moderne opvattingen op de juiste wijze weer.

Men werpe ons niet tegen, dat bovenstaande beschouwingen maar een betrekkelijke waarde hebben, dat met name het woord kleuteronderwijs nog lang niet algemeen gebruikt wordt en dat de logische gevolgtrekking uit onze eigen beschouwingen dus zou zijn, dat nu ook het bijbehorende begrip nog geen deel uitmaakt van de gedachtenwereld van het overgrote deel van de ouders. Wij erkennen natuurlijk, dat een Amsterdamse moeder nog vele jaren zal spreken over „het kleine schooltje” en dat het woord „bewaarschool” een taai leven heeft. Maar beslissend voor de sfeer in deze scholen, voor de geest, waarin dit onderwijs wordt gegeven, zijn de opvattingen van de voortrekkers: de mensen van de wetenschap en de leerkrachten, die bereid zijn de uitkomsten van de moderne paedagogie en psychologie als richtsnoer bij haar arbeid te aanvaarden.

Modern inzicht heeft zich baan gebroken op het gebied van de lichamelijke en geestelijke verzorging van onze kleuters. Betekent dit nu, dat de feitelijke toestand van het kleuteronderwijs onze tevredenheid kan verwerven. Laten wij frachten deze vraag te beantwoorden aan de hand van enige getallen, die wij o.a. ontleenen aan een recente publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek: „De verhouding van gemeenten en kleuteronderwijs 1948”. De in dit rapport verwerkte cijfers hebben betrekking op de toestand op 31 December 1947 en mogen dus aanspraak maken op de kwalificatie: actueel.

Nederland telde toen 1016 gemeenten. In 791 hiervan werd wel en in 225 gemeenten (d.i. 22,1%) werd geen kleuteronderwijs gegeven. Staat men op het standpunt, dat de kleuters behoefte hebben aan het contact met andere kinderen van hun leeftijd en dat dit contact de beste vruchten afwerpt, als het regelmatig in een daartoe geschikte omgeving en onder goede leiding plaatsvindt, dan is een getal van 22,1% zeer hoog. Maar meer zegt ons het aantal leerlingen van de scholen voor kleuteronderwijs in verhouding tot het aantal kinderen in Nederland, dat de scholen voor kleuteronderwijs zou kunnen bezoeken. In een „Statistiek van het voorbereidend onderwijs 1947” van het C.B.v.d.S. vinden wij de volgende cijfers.

Op 31 December 1945 waren er in Nederland 691508 kinderen in de leeftijdsgroep van 3 t.m. 6 jaar. Hiervan bezochten 260904 (37½%) de kleuterscholen. Er is natuurlijk geen reden om aan te nemen, dat er na Dec. 1945 een grote verandering ten goede is ingetreden. Immers, de eerstgenoemde publicatie van het C.B.v.d.S. geeft voor het aantal leerlingen op 31 Dec. 1947 een totaal van 263021.

Ons boezemt natuurlijk veel belang in, welk aandeel het openbaar kleuteronderwijs heeft in het totaal. Van 1931 tot 1947 steeg het totaal aantal leerlingen van 182860 tot 263021; op de openbare scholen daalde het van 39374 tot 34532 in 1945. Aan deze daling was de Marchantse bezuiniging in de eerste plaats schuldige. Wel kon deze Minister geen kleuterscholen opheffen, maar van hogerhand werden Gedeputeerde Staten gedwongen op de posten voor het kleuteronderwijs op een gemeentebegroting drastisch te bezuinigen. Het aantal leerlingen steeg tot 36278 in 1947. In dit verband is het van belang er op te wijzen, dat op 31 Dec. 1947 het openbaar L.O. 27,3% en het openbaar kleuteronderwijs 13,9% van het totaal aantal leerlingen van deze takken van onderwijs telde.

Over het totaal aantal kleuterscholen vermelden wij de volgende cijfers. In geheel Nederland 2401. Het grootste aantal heeft Zuid-Holland: 514; het kleinste aantal Drente: 73. Het grootste aantal openbare kleuterscholen heeft Zuid-Holland: 99. In de provincies Utrecht*) Noord-Brabant en Limburg komen geen openbare kleuterscholen voor. In de laatste twee provincies vinden wij één gemeente vermeld met een gecombineerde school.

In hoeverre de overheid zich interesseert voor het kleuteronderwijs kan blijken uit de mate, waarin zij, dat is de gemeentelijke overheid het kleuteronderwijs bekostigt of door subsidie steunt. In 23 gemeenten is uitsluitend openbaar, in 32 openbaar en bijzonder en in 736 uitsluitend bijzonder kleuteronderwijs. Van de 768 gemeenten, waarin bijzonder kleuteronderwijs voorkomt, verlenen 598 wél en 170 geen subsidie. Dit is 22,1% van het aantal; in 1931 was dit 30,6%. De subsidieverlening geschiedt hoofdzakelijk op twee manieren; 190 gemeenten geven een jaarlijks bedrag per school; 343 geven een jaarlijks bedrag per leerling en 69 gemeenten houden er een andere wijze van subsidiëring op na. In 1948 bleken er niet minder dan 9 verschillende manieren van subsidiëring voor te komen; vaak werd er een bedrag per leerkracht en/of een tegemoetkoming in de huisvesting gegeven, al of niet gecombineerd met de beide eerst genoemde methoden.

Voor het onderwijs kan het van tamelijk ondergeschikt belang zijn hoe de tegemoetkoming in de kosten verleend wordt; van veel groter belang is het bedrag. In de eerste categorie van gemeenten waren er vier, die een jaarlijkse subsidie verleenden van minder dan f 100.— en zeven, waar dit bedrag boven de f 1250.— was. In de tweede categorie vinden wij 17 gemeenten, die jaarlijks minder dan f 2,50 per leerling uitkeerden, waarvan vier bij wie dit bedrag f 1.— bedroeg. Zes gemeenten gaven meer dan f 50.— per leerling, waaronder de gemeenten Utrecht, Bloemendaal en Koog a. d. Zaan met f 60.— de kroon spannen.

Aan het verkrijgen van de gemeentebijdrage wordt door de meerderheid der gemeenten geen voorwaarden gesteld: 267 van de 598 subsidie verlenende gemeentebesturen verbinden aan deze bijdrage voorwaarden, die betrekking hebben op de leerlingen (leeftijd van toelating en schoolgeld), de leerkrachten (aantal i.l. p. leerkracht, rechtspositie en salariëring), de inrichting van het onderwijs en de huisvesting. Wij willen niet al te veel cijfers geven, maar waarschuwen er toch voor niet te hoge verwachtingen te hebben van de gunstige invloed van de gemeentebesturen op dit onderwijs. Er zijn 117 gemeenten, die voorwaarden stellen met betrekking tot de schoolgeldheffing en het grootste deel stelt dan de voorwaarde, dat on- en minvermogensden geen of lager schoolgeld betalen, maar er zijn toch ook nog gemeenten, die verlangen, dat de schoolgelden en de particuliere bijdragen zo hoog mogelijk moeten worden opgevoerd. Verplicht geneeskundig schooltoezicht komt in 26 gemeenten voor en 36 gemeenten eisen voor het personeel van de kleuterscholen een rechtspositie. Als we nog vermelden, dat 104 gemeenten voorwaarden betreffende de huisvesting van de kleuterschool stellen, dan kunnen wij zonder gevaar voor tegenspraak vaststellen, dat er aan de materiële verzorging van dit onderwijs nog wel het een en ander ontbreekt.

Laat ons nu enige aandacht schenken aan de positie van de leer-

*) Blijkens een mededeling in het April-nummer van het Correspondentieblad van de B.O.V.O. zijn met ingang van 1 Februari 1949 door de gemeente Utrecht overgenomen 13 kleuterscholen, die tot nu beheerd werden door de Stichting Nut en Volksonderwijs.

krachten bij het kleuteronderwijs. Onder welke omstandigheden werken zij, hoe is haar opleiding en hoe haar beloning? Wij ontlenen hierover enige cijfers aan de „Statistiek van het voorbereidend onderwijs 1947” van het C.B.v.d.S. Alle cijfers hebben betrekking op de toestand van 31 December 1947.

Het gemiddeld aantal leerlingen per leerkracht bedroeg voor Nederland 34,7. De uitersten waren: Groningen 28,4 en Noord-Brabant 44,2.

De klassegrootte. De procenten hebben betrekking op het totale aantal scholen in Nederland.

Minder dan 20 leerl.	1,4%	61—80 leerl.	8,4%
21—40 leerl.	39,5%	81—100 leerl.	1,1%
41—60 leerl.	48,2%	meer dan 100 leerl.	0,5%

Hoe staat het met de bevoegdheid van de leerkrachten? Een paar cijfers. Van de hoofden bezat 30% geen diploma; van de onderwijzeressen 37,9% en van de helpsters 80,3%.

Het is hier de plaats te vermelden, dat het aantal hoofden 2357, het aantal onderwijzeressen 3541, het aantal kwekelingen 827, het aantal helpsters met akte 159 en het aantal helpsters zonder akte 646 bedroeg. Op een totaal van 7530 leerkrachten waren er dus 1632 niet-onderwijzeressen, d. i. 22% van het totaal.

De klassegrootte geeft ons wel de indruk, dat een zeer groot deel van deze collega's onder ongunstige omstandigheden werkt. Geldt voor haar ook: het loon verzoet de arbeid? Wij zullen de cijfers, maar weer aan het woord laten.

	Hoofden	Onderwessen
geen salaris	641	666
minder dan f 500.—	155	461
f 500.— tot f 1000.—	430	695
f 1000.— tot f 1500.—	321	591
f 1500.— tot f 2000.—	323	633
f 2000.— tot f 2500.—	250	418
f 2500.— tot f 3000.—	165	76
f 3000.— tot f 3500.—	41	1
f 3500.— tot f 4000.—	1	—
Voor eigen rekening	27	—
Onbekend	3	—
	<hr/>	<hr/>
	2357	3541
	<hr/>	<hr/>
	Helpsters	kwekelingen
Geen salaris	212	448
minder dan f 500.—	324	268
f 500.— tot f 1000.—	172	100
f 1000.— tot f 1500.—	87	10
f 1500.— tot f 2000.—	10	1
	<hr/>	<hr/>
	805	827

Aan het bovenstaande hoeft eigenlijk niets toegevoegd te worden. Als wij het toch doen, dan is dit alleen maar om de aandacht te vestigen op het onlangs verschenen rapport „Kleuteronderwijs” uitgebracht door de Commissie van Volksonderwijs en de N.O.V. Uitvoeriger dan in een krantenartikel mogelijk is, worden de verschillende aspecten van het kleuteronderwijs in deze brochure van 30 bladzijden besproken. De belangstellende lezer wordt dus naar deze brochure verwezen.

Eén opmerking tot slot. Er is een wettelijke regeling van deze tak van onderwijs in de maak. Wij veroorloven ons daarom uit de conclusies van het Rapport over te nemen punt 9: „Bij de wettelijke regeling van het Kleuteronderwijs houde de Wetgever rekening met de in hoofdstuk V van dit rapport gestelde desiderata.”

Als een belangstellende lezer wil weten, wat in hoofdstuk V staat, dan hopen wij zijn nieuwsgierigheid voldoende geprikkeld te hebben om hem tot aanschaffing van het Rapport te doen besluiten.

Wat de pers er van zegt

De pers heeft aan het scherpe conflict tussen de Regering en het georganiseerde onderwijzend personeel de aandacht geschonken, die het verdient. Men heeft terecht begrepen, dat het volk zelf in zijn kinderen mede de lasten krijgt te dragen van de onverwachte bruuske afwijzing van het reëel overleg inzake onze arbeidsvoorwaarden. Iedere groep van georganiseerde werkers in een democratische staat heeft daar recht op.

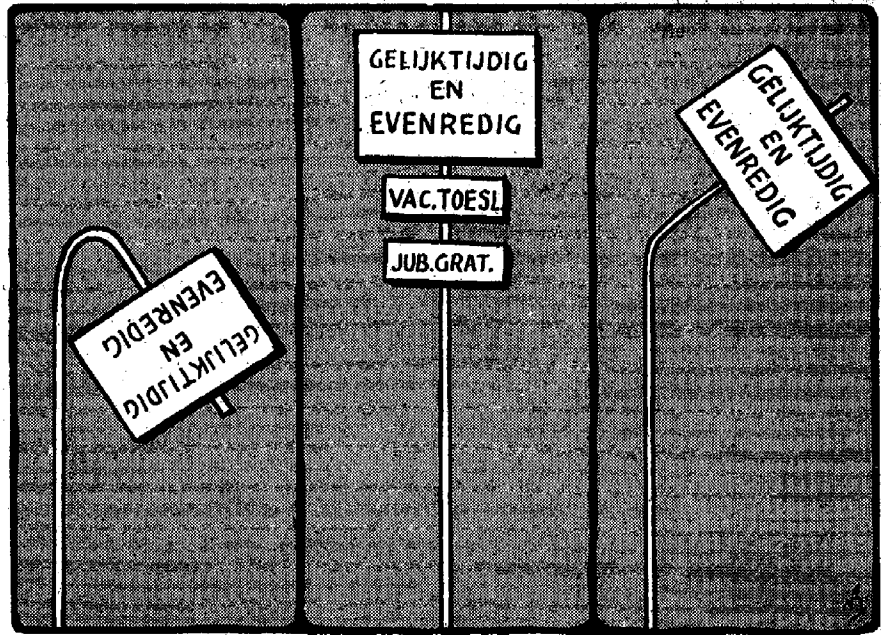
Wat ons heeft getroffen in de perscommentaren is de vrijwel algemene veroordeling van de wijze, waarop de Regering een einde heeft gemaakt aan het contact met de A.N.O.F. Wij wezen reeds op de scherpe plaat van de „Volkskrant” met het opschrift „In het land van de cultuur”. Een meesterlijk getekende caricatuur van de schoolmeester, die zich met een harde slag de deur van het Ministerie van Onderwijs voor de neus ziet dichtgeslagen en daaronder „Netjes buiten blijven wachten”. Wij reproduceerden ook reeds de fel-sarcastische reactie van „Vrij Nederland” in zijn entrefilet over het dichtgeworpen loketje. Het zijn de enige afkeuringen niet. Wij laten er nog een paar volgen.

Het dagblad „Trouw” meent, dat „het laatste woord in deze gerucht makende zaak nog niet gesproken is.” Het acht de houding der Regering „volkomen negatief” en trokt uit het gebeurde de conclusie, dat „de besprekingen de laatste tijd in een irrealistische sfeer hebben plaats gevonden”.

„De Tijd” spreekt van een „cameleonachtige houding van de Regering, die alleszins begrijpelijk grote ontstemming heeft teweeggebracht in de Nederlandse onderwijswereld” en geeft aan de kop van zijn artikel vetgedrukt dit vernietigend oordeel: „Het inderdaad hoogst raadselachtige optreden van de regering inzake de rechtspositie en salarissen van de Nederlandse onderwijzers, dat op 18 Maart i.l. zijn hoogtepunt vond in het definitief afwijzen van alle verder overleg in deze materie, heeft een begrijpelijke en o.i. gefundeerde ontstemming gewekt in de betrokken onderwijskringen. Als gevolg hiervan leven de ongeveer 40.000 leerkrachten van het L.O. in het door onweerlegbare feiten opgedrongen besef niet eerlijk te worden behandeld. De onvermijdelijke psychologische terugslag van dit bewustzijn op de normale en toegewijde vervulling van hun verantwoordelijke taak ten opzichte van de jeugd plaatst deze aangelegenheid op het niveau van een nationaal cultuurbelang.”

„Het Vrije Volk” tenslotte qualificeert het afbreken van het overleg als „krachtsvertoon.”

Gereserveerd staat de pers tegenover de regeringshouding vóór het afbreken der

Zo is 't.

Zo hoort 't.

Zo noemt de Minister het „Recht”.

onderhandelingen. Zij aarzelt partij te kiezen, zij is huiverig als beslissend scheidsrechter op te treden in een netelige kwestie, die ze slechts van één zijde heeft horen belichten. Men bepaalt zich er toe het A.N.O.F. standpunt mede te delen. Verschillende bladen doen dit zeer uitvoerig. Wij begrijpen die aarzeling en waarden die uitvoerigheid, maar verwachten straks, als de Regering haar standpunt eveneens heeft toegelicht, een uitspraak van de pers, die minder in de ruimte blijft. De vragen van het Kamerlid Peters en de interpellatie van zijn collega Mr. Roosjen bieden daartoe een gereede aanleiding. Een uitzondering op de algemene regel vormt de Nieuwe Rott. Crt., die al een flink eind op weg is naar een eigen standpunt. Wij willen het in het kort aangeven en er iets tegen inbrengen. Nadat de N. R. Crt. het A.N.O.F.-standpunt alle recht heeft laten wedervaren, merkt het blad op, dat het „zich niet aan de indruk kan onttrekken, dat er menige onduidelijkheid of eigenlijk ongewisheid in de formele kant van deze zaak (sinds 1946) is blijven schuilgaan”. Inderdaad, niemand zal dit betwisten, het is juist de oorzaak van alle ellende, dat er formeel tweërlei interpretatie van sommige passages in het rapport van de commissie-Weselings kan worden gegeven. We leggen de nadruk op het woord „formeel”.

Verder acht het blad het „twijfelachtig”, dat de Regering gebonden zou zijn door de handtekeningen van haar „vertegenwoordigers” in de „advies”-commissie-Weselings. Men herkent deze redenering als eenmaal door de Regering gegeven. De N. R. Crt. ziet over het hoofd, dat deze „vertegenwoordigers” herhaaldelijk ruggespraak hebben gehouden met de Regering, alvorens in de commissie hun houding te bepalen. Zij

waren dus wat anders, wat meer dan simpele adviseurs.

Verder acht de N. R. Crt. het fout, dat men met het overleg is verder gegaan zonder dat de gerezen misverstanden uit de weg waren geruimd. Maar vergeet men dan, dat het grote misverstand, om deze verzachtende term dan maar te gebruiken, na het tekenen van het rapport in het advies is gemanoeuvreed?

De Nieuwe R. Crt., die met vele andere bladen hoopt, dat partijen weer spoedig de weg tot elkander zullen vinden, is „geneigd, de uiteenzetting van de A.N.O.F. gehoord en haar adres gelezen hebbende, aan te nemen, dat de minister na de eerste vergadering (van het hernieuwde reële overleg. Red.) heeft doen weten, dat verder onderhandelen diende te geschieden op zijn opvatting nopens de restrictie”, die de term „gelijktijdig en evenredig” uit het rapport vergezelde. Volgens de N. R. Crt. is het overleg verbroken, omdat de A.N.O.F. deze mededeling van de minister heeft genegeerd. Welnu, die mededeling is aan de A.N.O.F.-delegatie niet gedaan. In de bewogen slotzitting is voor het verbreken van het contact een geheel ander motief opgegeven: het door de A.N.O.F. op verzoek van de Regering ingediende voorstel.

Zoals gezgd, is de N. R. Crt. het enige blad, dat min of meer partij kiest, de andere schorten hun oordeel blijkbaar op, tot de Regering heeft gesproken.

Al met al mogen wij met voldoening constateren, dat onze zaak — ook de zaak van het Nederlandse volkskind — in de pers de nodige aandacht heeft gehad. Wij hopen en vertrouwen, dat deze sfeer van goodwill zal blijven, want het staat helaas te vrezes, dat we nog wel vaker een beroep op de publieke opinie moeten doen.

Wat zou er kunnen gebeuren?

DOOR PROF. I. C. VAN HOUTE

Het artikel in Paedagogische Studiën van December 1948 van mijn hand over de toekomst van ons volksonderwijs was voor de Redactie van het Schoolblad aanleiding tot een hoofdartikel in het nummer van 29 Jan. onder het hoofd: En wat gebeurt er nu? En bovendien tot een vraag aan mijn adres, die naar ik meen het best kan worden weergegeven door de titel, die aan het hoofd van deze bijdrage staat vermeld.

Uit het hoofdartikel in het Schoolblad van 29 Januari leid ik af, dat de Redactie de somberheid deelt, die onmiskenbaar in mijn beschouwing valt op te merken. De klachten, om niet te zeggen de verwijten, die in dit blad tot uitdrukking komen, kunnen moeilijk anders worden uitgelegd dan als uitingen van misnoegen, ontevredenheid en teleurstelling over de gang van zaken, terwijl geen hoopvolle verwachtingen worden uitgesproken voor de nabije toekomst.

Het zij mij vergund naar aanleiding van de gestelde vraag enkele opmerkingen te maken.

In Paedagogische Studiën deed ik van mijn teleurstelling blijken, dat de Lager-Onderwijswet, die brood- en broodnodig een herziening behoeft, zo niet een radicale verandering heeft te ondergaan, slechts door een technische wijziging een iets ander aanzien heeft gekregen. Die teleurstelling moet worden gezien als de reactie op de niet vervulde verwachting, dat na de oorlog een grootse herziening van maatregelen zou volgen ten aanzien van de wettelijke omgeving van het lager onderwijs in de eerste plaats. Er was immers in die vijf jaren van diepe ellende de volle gelegenheid geweest om o.a. de zaken van volksovoeding en volksonderwijs, van bevolkingszorg nog liever, tot op de bodem te doordenken. Deze verwachting, zo bleek geleidelijk aan, was van te hoge spanning geweest. Te weinig rekening, naar ik thans aanneem, was gehouden met de noodlottige omstandigheid, dat weliswaar vijf jaren — en welk een jaren — voldoende mogen geacht worden om tot ingrijpend veranderend denkresultaat te komen, maar dat — anders beschouwd — toch ook een zo korte periode onvoldoende is om tachtig jaren schoolstrijd, dat wil in dit geval zeggen een door tachtig jaren strijd verkregen verwonding te doen genezen. Een verwonding van het emotionele leven van een diepte als was aangebracht, vraagt blijkbaar meer dan vijf jaren, zelfs dan vijf en twintig jaren van reconvalcentie. Te veel rauwe herinneringen zijn nog niet uitgewist, te veel overleveringen laten nog steeds niet na een houding op te roepen en daarin te volharden, waardoor een open behandeling van wat werkelijk volksbelang betekent, voorshands uitgesloten schijnt, naar mijn stellige overtuiging voorlopig uit-

gesloten is. En dat niet alleen t.a.v. het lager onderwijs. De politieke benauwenis, waarin Regering en Volksvertegenwoordiging te dezen aanzien verkeren, zij het ter ene op geheel andere gronden dan ter andere zijde, veroorzaken een impasse, waaruit te komen slechts mogelijk zal zijn door de tijd zijn werk te laten doen en door onverminderd te wijzen op datgene, wat herziening behoeft, welke verwijzing echter slechts dan indruk zal vermogen te maken, wanneer zij niet van werkelijkheidswaarde is gespeefd. Zo is de hard opklinkende roep om het verplichte 8ste leerjaar naar mijn vaste mening te weinig overtuigend om algemene waardering te beurt te vallen. Zo lang niet voor een veel groter deel der bevolking voldoende is aangetoond, dat dit achtste jaar besteed zal worden aan het verschaffen van vaardigheden, die de levensbekwaamheid zullen verhogen, zolang blijft deze roep te veel een kreet, die als iedere uitroep van die soort slechts indruk maakt op hen, die in de naaste omgeving van de geluidsbron vertoeven.

In het Schoolblad van 19 Februari zie ik onder het hoofd: Zenuwenoorlog, de eis gesteld „minstens zeven maar als ideaal acht jaar algemeen vormend onderwijs óók voor het arbeiderskind”. Nu kan niemand meer dan ik overtuigd zijn van de noodzaak van de vervulling van die eis. Ik ga zelfs in mijn eisen voor het arbeiderskind nog heel wat verder dan de schrijver. Maar zijn betoog maakt toch op mij, al deel ik dus zijn mening ten volle, geen indruk, neen, ze roept integendeel enige weerstand op, omdat over het allerbelangrijkste, waar het hier om gaat, heengelopen wordt, dat is wat dat algemeen vormend onderwijs toch eigenlijk wel is. En het zou mij wat waard zijn de uitslag ener enquête in mijn bezit te hebben, waarin tot uitdrukking was gekomen hoeveel lezers van het Schoolblad — toch de eersten waarbij moet worden geïnformeerd! — inzicht hebben in wat dat algemeen vormend onderwijs omvat en op welke wijze het moet worden gegeven, opdat het die naam waardig wordt. Ik ben voor mijzelf niet nieuwsgierig naar de uitslag dier enquête, ze zou mij evenwel een zeer goed middel zijn om wat ik hierboven bedoelde nader te adstrueren. Wil men met die overigens onaantastbare formulering van algemeen vormend onderwijs indruk maken, zó dat deze tot handelen noopt, dan zal eerst scherp moeten worden aangegeven, wat onder dit begrip wordt verstaan. Te doen, zoals in de Lager-Onderwijswet is gebeurd en deze Wet te noemen: een nieuwe wettelijke regeling van het algemeen vormend lager onderwijs, zonder echter deze betekenis te omschrijven, ja zelfs op deze aanduiding terug te komen, heeft geen zin.

Voorts, maar ook daarmee is men ter bereiking van zijn doel nog weinig verder, zal men moeten mededelen, op welke wijze men deze algemene vorming wenst aan te brengen. En ook dit zal nog onvoldoende toereikend zijn om het algemeen vormend onderwijs aan allen, die het behoeven, deels achtig te doen zijn. Eerst als aangetoond is, dat een werkelijke algemene vorming, die in zeven jaren is verkregen, onvoldoende waarborg biedt ten aanzien van de latere bestemming van het meisje en de jonge man, dan eerst kan verwacht worden, dat aan de eis niet slechts gehoor wordt gegeven, maar ook, en dat is niet minder belangrijk, dat zij algemene instemming ondervindt.

Onderwijs is nu eenmaal in ons land geen volkszaak, schreef het Schoolblad in zijn hoofdartikel van 29 Januari. Helaas, voeg ik er aan toe. Maar ik kan mij toch niet helemaal verenigen met wat de Redactie aan dit feit verbindt en dat uitgedrukt wordt in dat „nu eenmaal”. Want met een houding, die niet vrij is van een noodlotstendens, komt men niet verder. Deze houding heeft het verlamdende, dat opsporing van de oorzaak verhindert en dat diensvolgens geen verbetering in uitzicht stelt. De leuze: de school aan de ouders, is zo weinig realiteit geworden, dat men beter deed ze maar niet meer te gebruiken. Zonder daarmee echter te willen zeggen, dat met het waswater ook het kind moet worden weggegooid. Maar het waswater is wel heel onfris geworden. En de openbare school, die in art. 20 der Wet van de wetgever een van wijsheid getuigende aanwijzing ontving, heeft het verleende medezeggingschap der ouders niet gebruikt om iedere school te maken tot het culturele centrum voor jong en oud, die in haar werkingssfeer betrokken kunnen worden. De school is ook daar een gaarkeuken gebleven, waar op gezette tijden voedsel wordt verstrekt aan de bij haar ingeschrevenen en waarvan zich in te veel gevallen ieder onttrekt, die van haar diensten geen gebruik meer hoeft te maken. Uit het voorgaande moge duidelijk geworden zijn, dat schrijver dezes eerst dan verandering in de wettelijke voorzieningen mogelijk acht, wanneer vanuit de werkelijkheid de onontkoombaarheid van verandering is gebleken. Deze weg moge een lange zijn, hij is naar mijn inzicht de enig mogelijke en hij is daarbij, ongeacht zijn lengte, een efficiënte. Er worden de laatste tijd in de vakpers geluiden vernomen, die getuigen van voldoening over de stand van het vaderlandse onderwijs. Uit vergelijkingen met het buitenland komt men tot de gevolgtrekking, dat het hier nog zo kwaad niet is. Het is allerminst mijn bedoeling om tegen te spreken, dat het met onze achterstand in vergelijking tot elders wel meevalt.

In mijn artikel in Paedagogische Studiën gaf ik mijn mening daaromtrent als volgt te kennen: In zijn culturele staat, in deze fase van zijn ontwikkeling, heeft Nederland een niveau bereikt, waarmee het in de rij der volken geen opvallend slecht figuur vertoont.

We leven, met andere woorden, ongeveer in dezelfde staat als vele anderen; er kan nog heel wat gebeuren eer het zover is, dat van een culturele achterstand, van een geestelijk verval moet worden gesproken. Doch voldoening hierover uit te spreken, past geheel in de krampachtige toestand waarin men zich bevindt. Men mist de bewegingsvrijheid, eigen aan de kramp en gaat daarom na of er toch eigenlijk niet veel lofwaardigs is op te merken en vindt dit lofwaardige dan ook — gelukkig! — inderdaad. Doch of men daarbij mag blijven staan, dat is voor mij geen vraag. In mijn vroeger ambtelijke arbeid smaakte ik eens het genoeg op de volgende wijze te bereiken, wat ik mij had voorgesteld. Bij de pogingen tot uitbreiding van de zorg aan zwakzinnigen voerden bijzondere omstandigheden mij naar een der vriendelijkste en voor het oog een der welvarendste dorpen van het Zuiden des lands, waar de dorpsgeestelijke weinig bereidwilligheid vertoonde om aan de totstandkoming van een school voor deze kinderen in een naburige gemeente zijn medewerking te verlenen. De pastoor motiveerde zijn standpunt met de mededeling, dat in zijn parochie deze kinderen niet werden aangetroffen. Ieder, die de stand van zaken niet geheel vreemd is, zal in deze houding niets opmerkelijks bespeuren: te veel zijn er helaas nog, die dagelijks dichter bij het schoolkind leven dan deze dorpspastoor en die van de geestelijke onvolwaardigheid van enige kinderen niets merken. Op de vraag aan mijn gastheer, of hij met mij een wandeling wilde maken door zijn parochie en dan eens wilde aanwijzen die moeders, die hij niet in staat achtte de opvoeding van haar kinderen op enigszins redelijke wijze te behartigen, gaf hij niet onmiddellijk antwoord. Peinzend ging hij blijkbaar zijn parochie door en het was duidelijk, dat hij hier en daar voor een woning even stil bleef staan. Toen kwam de nog wel even aarzelende, maar hoogst waardevolle vraag: Bedoelt U dat? Ja, dat bedoelde ik inderdaad en toen is een gesprek ontstaan, dat niet alleen mij persoonlijk van waarde was, maar dat de beste beloften inhield voor de zaak, die ik mij voorgenomen had te behartigen. De pastoor had ook kunnen opmerken, dat ik maar eens moest gaan kijken in dat en dat dorp in België, Frankrijk en Italië. Ik zou dan kunnen zien, en ik behoefde dat niet nader te onderzoeken, dat de materiële en geestelijke welstand der bewoners daar minder goed was dan in zijn parochie en dat het dus met zijn parochianen niet zo ernstig was gesteld, als ik wilde doen voorkomen. Doch, ingelicht over die geestelijke welstand, zag hij het tekort en tegelijk zijn opdracht.

Wie tevreden is met de geestelijke welstand van zijn medemens, wie met voldoening neerblijkt op het ontwikkelingspeil, dat de bekende 60 à 70% heeft bereikt als bij het verlaten van de lagere school het brevet van levensbekwaamheid is behaald, die zou ik als de pastoor de vraag willen

stellen, eens na te gaan, hoe het met de levensbekwaamheid van die duizenden jonge vrouwen en mannen is gesteld, als ze zo om de twintig besluiten een gezin te vormen, die geestelijke en maatschappelijke verbintenis, nietwaar, die de hoeksteen onzer samenleving wordt genoemd en waarin de grondslagen onzer vorming zijn gelegd.

Wie daarmee tevreden is, is oud, stokoud. Die heeft alleen nog ogen voor zichzelf, maar ook voor dat „zichzelf” doen die ogen het niet meer.

Het is ook mogelijk, dat „slechts” uit schijn-tevredenheid gesproken wordt, schijn-tevredenheid, die passend is in de situatie, waarin we leven, en die ik hierboven op het oog had. Tevredenheid, voortkomend uit de hoge leeftijd is vergeeflijk, de andere nooit. Nooit ben ik tevreden en zolang de ouderdomsgebreken mij niet van mijn denken, voelen, willen hebben beroofd, zal ik ontevreden blijven over alles, wat ik paedagogisch overgedragen heb en nog overdragen zal en over de wijze, waarop ik dat heb gedaan en nog zal doen.

Dit brengt mij tot mijn laatste opmerking in dit artikel. Voor wie de geestelijke verheffing van het volk tot een opdracht is geworden, die kent niet de voldoening van zijn arbeid, die weet, dat hij staat voor een eindeloze taak, die hem door het betekenisvolle van die arbeid en de omvang daarvan voortdurend in haar greep gevangen houdt. In het meergenoemde hoofdartikel van 29 Januari stelt de Redactie de scherpe vraag: Waar is de grote lijn, het doelbewuste streven in de Nederlandse opvoedingsmethoden? In het verband van mijn beschouwing neem ik die vraag over, doch veroorloof mij hier te spreken, in plaats van opvoedings-, van onderwijsmethoden. De Redactie verbindt aan deze vraag een van afkeuring getuigende opmerking over het Regeringsbeleid. Ik volg haar in dezen niet. En dit zal niemand verwonderen, die de teneur van mijn beschouwing heeft begrepen. De grote lijnen, het doelbewuste streven zullen van een andere zijde moeten komen. Zonder ook maar in het minst iets te kort te willen doen aan het dagelijkse streven van die duizenden, die aan de volksontwikkeling en de volksverheffing hun beste krachten geven, moet ook naar mijn gevoelen over het inzicht in de waarde van hetgeen hun arbeid betekent in de bevordering van de geestelijke weerstand van het volk met teleurstelling worden gesproken. Het achtste leerjaar en de partiële leerverplichting tot 18 jaar zijn er niet effectief, wanneer de wetgever op de dag van vandaag een desbetreffend voorstel door de Volksvertegenwoordiging aangenomen ziet. Het aan de beschikbaar gestelde tijd die inhoud te geven, die het leven vraagt, is de onverbiddelijke eis, die ware volksontwikkeling stelt. Ik moet in dit verband wijzen op het te weinig bekende Beklijversrapport Amsterdam, waaraan indertijd Theo Thijssen nog zijn naam verbonden heeft. En wie twijfelt aan de uitslag van het toen inge-

stelde onderzoek, die heeft de dagelijkse briefjes van de ouders zijner leerlingen over ziekte, schoolgeld enz nimmer met een kritisch oog bekeken. Volgt daar niet hetzelfde uit als wat tientallen jaren geleden dat rapport ons leerde?

De kennis en de vaardigheid van de ouders, die 6—7 jaren onderwijs hebben genoten gaat niet uit boven dat wat de 4de klas der school van haar leerlingen verwacht. Dat wil dus zeggen, dat 2—3 jaren onderwijs op verre na niet het rendement verschaften, dat zij, die het gedurende die jaren gaven en er hun toewijding en hun krachten aan verleenden, daarvan verwachten. Dit is ernstig, hoogst ernstig. Wie het aan de kwaliteiten zijner leerlingen wijt, die veroordeelt daarmee niet die leerlingen, maar zichzelf. Want waarom het dan begonnen en met toewijding en noeste vlijt nog voortgezet? Wie het de schoolorganisatie euvel duidt, die ontbreekt het aan inzicht in wat de Nederlandse school van thans aan vrijheid tot keuze van leerstof en methode heeft. Verwijt ik het dan de onderwijzer? In geen geval. Wie het hem verwijt, die heeft geen inzicht in wat zijn vak aan moeilijkheid van uitoefening bevat. Wie vindt, dat het de volgelingen van de lesmethode van voor 100 jaar aan verstand ontbrak, die moet er mee rekenen, dat men hem over 100 jaar om dezelfde redenen — maar evenzeer ten onrechte — zal vergelijken met het dier, dat men veelal verstand ontzegt. Vragen van didaktiek zijn moeilijk en tot inzicht komen van wat aan leerstof en methode ontbreekt, vraagt ernstig nadenken, dat zonder deugdelijke voorlichting vaak niet tot het gewenste resultaat kan leiden. Welnu, stof tot nadenken is er in ruime mate. Want ons onderwijs is vol van onwaarschijnlijkheid. We zijn onwaarschijnlijk tegen leerling en tegen volk, want we bieden koopwaar aan, die ondeugdelijk is van kwaliteit. Met deze verontschuldiging voor die „bedrieglijke” handelwijze, dat we niet weten, dat we vol onoprechtheid zijn — en het dus ook niet zijn. Maar wie begint te vragen, of deze som, dat stukje leerstof, die methode, die opdracht en die vraag de ontwikkeling van het kind van nu bevorderen en aan zijn later leven dienstbaar zullen zijn, die bekruipt de schaamte, maar ondergaat tevens de revolutionaire siddering, die hem van stonde aan doet breken met zijn verleden. De vraag: wat zou er kunnen gebeuren? beantwoord ik daarom op deze wijze: alles, — want de verandering komt „van onder af”.

Uit de inhoud:

Onze kleuters	169
Wat de pers ervan zegt	171
Wat zou er kunnen gebeuren? (Prof. v. Houte)	172
Ongeorganiseerd overleg	174
Mis	178
Lelijk ontspoord	180
Op hol	181

ONGEORGANISEERD OVERLEG

De heer Peters heeft aan de Minister van O., K. en W. de volgende vragen gesteld:

1. Kan de Minister aan de hand ener benaderende berekening mededelen hoeveel leerkrachten bij het lager onderwijs een salaris genieten, dat bij gelijke behandeling tussen ambtenaren en onderwijzers voor de z.g. ontknikking in aanmerking zou komen?
2. Kan de Minister mededelen op welk gemiddelde per leerkracht per maand de verhoging ten gevolge van de toepassing der ontknikking wordt geschat?

Het was wel een zeer eenvoudige vraag; de heer Peters gaat niet over ijs van één nacht. Hij wilde blijkbaar precies weten, wat de ontknikking eventueel zou kosten en vroeg dat dus aan het daarvoor geeigende adres.

Zijne Excellentie gaf daarop het volgende antwoord:

„De totale kosten van deze maatregel belopen 2.2 miljoen per jaar. Zij heeft betrekking op ongeveer 30600 onderwijzers. Per leerkracht per maand zullen de kosten gemiddeld f. 5.75 bedragen.”

Daarmee zou de heer Peters afdoende ingelicht zijn geweest, en daarmee zou Z.Ex. ook de usance hebben gevolgd, die nu eenmaal deze is, dat korte vragen worden gesteld en eveneens korte antwoorden worden gegeven. Op hetzelfde blad van de officiële stukken staan vragen van de heer Stokman, en antwoorden van dezelfde Minister. De antwoorden zijn in dat geval zelfs korter dan de vragen.

Maar het antwoord aan de heer Peters, dat wij boven citeerden, hebben wij gevist uit het werkelijke antwoord. Dit werkelijke antwoord beslaat meer dan 2 kolom en is een poging om het verbreken van de onderhandelingen te motiveren. Het is een wat vreemde wijze van vragen beantwoorden; het wordt zo een soort schriftelijk, maar ongeorganiseerd overleg.

Dit ongeorganiseerd overleg opent Z.Ex. nu met een uitvoerige pleitnota, die wij voor onze lezers in extenso laten volgen.

De onder 1 en 2 gestelde vragen zijn naar de mening van de ondergetekende bezwaarlijk te beantwoorden zonder daaraan een korte uiteenzetting van de betekenis van de technische herziening van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren te laten voorafgaan. Deze herziening bestaat uit een aantal maatregelen, waarvan de ondergetekende hier vermeldt:

- 1°. ontknikking van de salarissen boven f 3600;
- 2°. afronding der schaalbedragen tot veelvoud van f 10;
- 3°. systematisering en daarmee gepaard gaande inkrimping van de looptijd der schalen, bij welk punt in het bijzonder aandacht is geschonken aan:
 - a. de aanvangssalarissen in verband met de vooropleiding;
 - b. de eisen, welke moeten worden vervuld om van een lagere naar een hogere schaal te kunnen worden bevorderd, waarbij op het „doorknippen” van typerende, tot nu toe lang lopende schalen is gelet.

De technische herziening heeft derhalve een principiële verandering gebracht in de inhoud van de typerende functies. Met een tweetal voorbeelden kan dit nader worden aangetoond.

Volgens het tegenwoordig bezoldigingsbesluit loopt het salaris van een adjunct-commies van f 140—f300, te bereiken in 10 jaar, en dat van een commies van f 280—f365, te bereiken in 10 jaar. Aangezien tot nu toe de rang van commies in de praktijk voor iedere adjunct-commies, die aan redelijke eisen van geschiktheid voldeed, openstond, bereikte normaliter de op f 140 p. m. beginnende adjunct-commies uiterlijk in 24 jaar het maximum van commies ad f 365.

Voor aanstelling tot adjunct-commies kon met het bezit van het m.u.l.o.-diploma worden volstaan.

Na de technische herziening zal de schaal van adjunct-commies lopen van f 160—f 300, te bereiken in 10 jaar, en die van commies van f 280—f380, te bereiken in 8 jaar. Als adjunct-commies op arbeidscontract zullen, na een psychotechnisch onderzoek, slechts zij, die in het bezit zijn van een diploma gymnasium of H.B.S. met 5-jarige cursus, worden in dienst genomen. Voor aanstelling in vaste dienst is nodig het met goed gevolg afleggen van een bestuursexamen, waarvoor de studietijd ten minste twee jaar in beslag zal nemen.

Bevordering van de adjunct-commies zal voortaan slechts mogelijk zijn, indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- 1°. de taak moet in overeenstemming met de hogere rang zijn;
- 2°. de formatie moet de bevordering toelaten;
- 3°. belanghebbende moet voldoende bekwaam voor de te verrichten werkzaamheden zijn;
- 4°. dienstijver en geschiktheid van belanghebbende moeten voldoende zijn.

Wordt aan deze vier voorwaarden voldaan, dan is bevordering mogelijk tot adjunct-commies A, lopende tot maximaal f 340, of, indien de mogelijkheid in verband met het onder 1°, 2° en 3° opgemerkte aanwezig is, tot commies, lopende tot maximaal f 380. De adjunct-commies zal dus in de toekomst niet meer zonder enige barrière tot commies worden bevorderd.

Als tweede voorbeeld neemt de ondergetekende de betrekking van technisch-ambtenaar, thans lopende van f 200—f 480 in 17 jaar. Deze schaal is bij de technische herziening in drieën geknipt, t.w. adjunct-technisch-ambtenaar van f 200—f280 in 4 jaar, technisch-ambtenaar van f 260—f 380 in 6 jaar en technisch-ambtenaar 1ste klasse van f 380—f450 in 7 jaar.

De adjunct-technisch-ambtenaar moet in het bezit zijn van het diploma M.T.S. Hij wordt op zijn vroegst op 23-jarige leeftijd aangesteld op arbeidscontract met een proeftijd van 2 jaar, gedurende welke tijd hij verder wordt opgeleid. Zijn vaste aanstelling is afhankelijk van het al dan niet met goed resultaat volgen van deze opleiding. Bevordering van een lagere naar een hogere schaal eist telkenmale een bevorderingsbesluit, waarbij de capaciteiten van belanghebbende en de door hem te verrichten werkzaamheden onder de loupe worden genomen. Van een automatisch doorlopen van de schalen is hier dus evenmin als bij de als adjunct-commies beginnende bestuursambtenaar sprake.

Uit het bovenstaande kan de principiële verandering, welke in het bezoldigingsbesluit is gebracht, naar de mening van ondergetekende duidelijk blijken. Het is in de toekomst niet meer zo, dat een adjunct-commies of een technisch-ambtenaar automatisch het salaris van resp. f 380 per maand en f 450 per maand zal bereiken. Het is zeer goed mogelijk, en in vele gevallen zal zulks zonder enige twijfel het geval zijn, dat de adjunct-commies strandt op het maximum van die rang van f 300 of op het maximum van de rang van adjunct-commies A van f 340, terwijl de technisch-ambtenaar niet meer automatisch tot het maximum van f 450 zal lopen, maar kan blijven steken bij het maximum van adjunct-technisch ambtenaar van f 280 of bij dat van technisch-ambtenaar van f 380. In dit licht dienen de onderwijzerssalarissen te worden gezien. Een gelijke behandeling van de burgerlijke Rijksambtenaren en de onderwijzers eist, dat ook voor de onderwijzers gelijk-

No.: B. 57449

's-Gravenhage, 25 Maart 1949.

Betr.: "Het Schoolblad".

GEHEIM

V. RD.3

21 66587

In "De Waarheid" van 1-2-1949 komt het volgende artikel voor:

"HET GRANDIOZE POGEN.

"Prof. van Houte heeft zich in "Paedagogische Studiën" weinig hoopvol uitgelaten over de toekomst van het Nederlands onderwijs", aldus begint een artikel in "Het Schoolblad" van 29 Januari.

Het Schoolblad sluit zich daarbij aan en schrijft o.m.:

"Nu de Russen. Met Prof. van Houte trotsereen we maar de hedendaagse publieke opinie, die verbiedt van Rusland enig goeds te zeggen. Zoals alles in dit grote rijk, geschiedt ook de volksoopvoeding "volgens plan". Vanzelfsprekend grijpt dit plan wat dieper dan het onze. Van revolutie inzake de opvoeding is men daar niet afkerig. De Russen leggen de grondslag van alle opvoeding in de kleuterleeftijd (3-6 jaar). Dat is de belangrijkste periode in de worming van de jonge mens. Van het begin af streeft men doelbewust naar het aankweken van orde en discipline, vriendschap en kameraadschap, liefde voor het moederland, voor de communistische partij, de leiders van het volk en het Rode leger. Prof. van Houte constateert dit principe en de praktische uitwerking er van los van de kritiek, die van vele zijden op Rusland wordt geoeffend. Wij vestigen in dit verband de aandacht op een merkwaardige uiting uit het meest anti-communistische deel van ons volk, de Rooms-Katholieken. Ook daar hoort men een stem, waarin bewondering en ontzag doorklinkt voor de Russische prestaties. Een van de redacteuren van het Kath. Schoolblad eindigt zijn meedogenloos fel requisitoir tegen de Nederlandse onderwijstoestanden met deze woorden:

"Het kan misschien sommige lieden, die maar graag voortdommelen, schokken, maar we willen binnenkort toch iets zeggen over het grandioze pogen van de Russen".

De redactie van Het Schoolblad voegt er ironisch aan toe:

"Een grandioos pogen.....van de Russen! besproken in de onmiddellijke nabijheid van pater Henri de Greeve!!!"

Naar aanleiding van vorenstaand artikel moge ik U verzoeken mij wel te willen doen inlichten omtrent de politieke oriëntering en verder van belang zijnde gegevens betreffende de personen, behorende tot de redactie van "Het Schoolblad" en - zo mogelijk - in het bijzonder omtrent de schrijver van het bewuste artikel.

"Het Schoolblad" is het orgaan van de Ned. Onderwijzers Vereniging (N.O.V.), welke in 1945 werd gevormd uit de voordien bestaande organisaties!

-2-

Aan de Heer
Hoofdcornmissaris van Politie
te
AMSTERDAM.

Bond van Nederlandse Onderwijzers en Nederlands Onderwijzers Genootschap. Het blad wordt uitgegeven door de Uitgevers Maatschappij P. Noordhoff N.V. te Groningen, terwijl het administratie-adres luidt: Amstelsensseweg 23 te Amsterdam.

Het Hoofdbestuur van de N.O.V. bestaat uit:

H.C. SEVENBERGEN, voorzitter;

J.P.N.v.d.Silva, secretaris;

J. LOOTEN, penningmeester, terwijl het secretariaat is gevestigd Herengracht 56 te Amsterdam.

Indien de resultaten van het onderzoek daartoe aanleiding mochten geven, zal ik ook gaarne nadere gegevens ontvangen omtrent de hierboven genoemde bestuursleden van de N.O.V.

I HET HOOFD VAN DE DIENST,
namens deze:

III

J.G. Grabbendam.

DR.: Waarh. H.
DATUM: 1-2-'49
FR.:

Het grandioze pogen

PROF. VAN HOUTE heeft zich in „Paedagogische Studiën” weinig hoopvol uitgelaten over de toekomst van het Nederlands onderwijs, aldus begint een artikel in „Het Schoolblad” van 29 Januari.

Het Schoolblad sluit zich daarbij aan en schrijft o.m.:

„Nu de Russen. Met prof. Van Houte trotseren we maar de hedendaagse publieke opinie die verbleet van Rusland enig goeds te zeggen. Zoals alles in dit grote rijk, geschiedt ook de volksopvoeding „volgens plan”. Vanzelfsprekend grijpt dit plan wat dieper dan het onze. Van revolutie inzake de opvoeding is men daar niet afkerig. De Russen leggen de grondslag van alle opvoeding in de kleuterleeftijd (3—6 jaar). Dat is de belangrijkste periode in de vorming van de jonge mens. Van het begin af streeft men doebewust naar het aankweken van orde en discipline, vriendschap en kameraadschap, liefde voor het moederland, voor de communistische partij, de leiders van het volk en het Rode leger. Prof. Van Houte constateert dit principe en de praktische uitwerking er van los van de kritiek, die van vele zijden op Rusland wordt geoefend. Wij vestigen in dit verband de aandacht op een merkwaardige uiting uit het meest anti-communistische deel van ons volk, de Rooms-Katholieken. Ook daar hoort men een stem, waarin bewondering en ontzag doorklinkt voor de Russische prestaties. Eén van de redacteuren van het Kath. Schoolblad eindigt zijn meedogenloos fel requisitoir tegen de Nederlandse onderwijstoestanden met deze woorden:

„Het kan misschien sommige lieden, die maar graag voortdommelen, schokken, maar we willen binnenkort toch iets zeggen over het grandioze pogen van de Russen.”

De redactie van Het Schoolblad voegt er ironisch aan toe:

„Een grandioos pogen..... van de Russen! besproken in de onmiddellijke nabijheid van pater Henri de Greevel!”

1316¹¹⁶

ONVERDEELD NA OPENBARE SC Na het congres van de Ned. Onderwijzersvereniging

Periodiek: *...*

Datum: *...*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B	<i>11/11</i>	<i>11/11</i>	
<i>...</i>	<i>...</i>	<i>...</i>	

Aantekeningen:

De Ned. Onderwijzersvereniging heeft 1951 afgesloten met haar jaarlijkse Algemeene Vergadering, die in Rotterdam is gehouden. Weer een nieuw jaar is op de sluitingsdag ingeluid met de opwekking van de voorzitter de idee uit te dragen van de Openbare school en de N.O.V., gegrondvest in de leuze: Eenheid in verscheidenheid!

Inderdaad heeft het Congres een eenheid gedemonstreerd. Alle afgevaardigden voelden zich als cultuurdragers van het grondprincipe der openbare school, uitgedrukt in haar leuze: Onverdeeld naar de openbare school!

BEHOUDENS enkele kleine meningsverschillen, toonde het congres zich eensgezind t.o.v.:

10. De te voeren salarisactie en actie voor de 2% vacantietoeleg.
20. De versterking van de rechtspositie van de gehuwde onderwijzeres, ook als kostwinster, en de rechtspositie van de tijdelijke leerkrachten.
30. Het paedagogisch werk van de NOV.
40. Het financieel beleid van de NOV.
50. Het propageren van Openbaar Kleuteronderwijs.
60. Het strijden voor de opheffing van het regeringsverbod inzake het bouwen van kleuterscholen en gymnastieklokalen.
70. Het strijden voor de opheffing van de door de regering getroffen belemmerende bepalingen ten aanzien van de scholenbouw.
80. Het strijden voor de opheffing van de classificatie.
90. De regulering van de opleiding tot onderwijzer.
10. Het bewaren van de eenheid in de rijen van de NOV.

Geen struisvogelpolitiek

TOCH kunnen we de gedachte niet onderdrukken, dat er op dit congres verschillende zaken niet tot een uitspraak zijn gekomen. Wanneer we terwille van de reeds genoemde eenheid belangrijke vraagstukken onbesproken laten, dan leidt dit tot een struisvogelpolitiek. We noemen:

Het vraagstuk lonen-prijzen in 1951. Het vraagstuk oorlog-vrede in 1951. Wel heeft collega Bentveld een pleidooi gehouden voor onderwijs in verdraagzaamheid en vrede, maar geen enkele positieve stem die op actieve strijd voor de vrede aandrong, werd gehoord. Hun stemmen zijn in de afdelingen tot zwijgen gebracht.

Ook een op de bestuurstafel gebrachte motie inzake het ambtenarenverbod werd als gevolg van een belofte van de voorzitter teruggenomen.

Waarom die struisvogelpolitiek? Waarom die vrees om zich uit te spreken?

Het antwoord gaf de spreker over de vrede: Wanneer je over de vrede spreekt dan loop je gevaar in een bepaalde hoek geduwd te worden, n.l. de communistische hoek. Ook de voorzitter meende, dat, indien de Alg. Vergadering zijn zou uitspreken tegen het ambtenarenverbod, de tegenstanders de NOV en de Openbare School in een bepaalde hoek zouden drijven.

Wel werd de afgevaardigde toegezegd, dat het ambtenarenverbod spoedig een onderwerp van bespreking zal zijn van het hoofdbestuur en de redactie van Het Schoolblad.

Ongetwijfeld heeft de heer Jac. Lootsma, de voorzitter, hieraan gedacht bij de sluiting van het Congres, toen hij opriep om te strijden voor eenheid in verscheidenheid!

WE willen in dit overzicht nog even de openingsrede van de voorzitter der N.O.V. aanhalen, waarin hij de leden oproep voor een drietal taken en wel een vredestaak, een culturele taak en een taak die zich richt op de verdediging van de openbare school. De heer Lootsma zei voorts in zijn rede, dat „de ergste fout, die we zouden kunnen maken deze is, dat we aan een toestand, zo als die nu is, gewend raken en daardoor zouden gaan menen dat dit normaal is en dat het klaarblijkelijk niet anders kan!”

Hij doelde op het achter ons liggende jaar van oorlogsdreiging en militaire voorbereidingen en liet er op volgen, dat „alleen de vaste overtuiging, dat het anders kan en anders moet ons uit deze impasse kan helpen.”

Verder waarschuwde spreker, dat het „militaire apparaat nooit zo kostbaar

onderwijs, als van ouds, de sluitpost van de „thans niet meer te sluiten” begroting is.

De strijd voor de Openbare School

HIEROVER is vooral van belang de uitspraak over de pacificatie, dat is de gelijkstelling van het Openbare en het Bijzondere Onderwijs, vastgelegd in de Lager Onderwijswet van 1920.

De voorzitter zeide hierover:

„Wij herhalen met nadruk, dat we de pacificatie-gedachte nog steeds aanvaarden. Onze critiek richt zich op de uitwerking daarvan in de Lager Onderwijswet en op de uitvoering van deze wet door sommige autoriteiten. Zo lang deze wet zo geredigeerd blijft dat de mogelijkheid blijft bestaan om de Openbare School in het nadeel te brengen, zo lang zullen we onze stem met kracht verheffen tegen de wet!”

Besloten is, dat het Hoofdbestuur, dat wij in dit geval dus zeggen, dat de NOV geen medewerking zal verlenen aan en zich zal verzetten tegen elke poging om de pacificatiegedachte toe te passen op andere takken van onderwijs, zolang voor het lager onderwijs geen bevredigende uitwerking van die pacificatiegedachte in de Wet is vastgelegd.

Dit besluit is een stellingname tegen de tendenz van uitbreiding der pacificatie tot het Kleuter-, het Nijverheids-, Middelbaar-, en Hoger Onderwijs. Een tendenz, die op het jongste onderwijscongres van de PvdA niet alleen duidelijk gestalte kreeg, maar waar openlijk verraad werd gepleegd aan de openbare school.

DE CPN strijdt echter voor onvervalst openbaar onderwijs. Zij is de enige politieke arbeidspartij, die geen verdere doorvoering van de pacificatie voorstaat, maar o.a. naar haar ontwerpverkiezingsprogramma met kracht optreedt voor de openbare school en tegen elke bevoorrechtiging van het bijzonder onderwijs.

De eenheidsgedachte ten aanzien van het openbaar onderwijs is groeiende. Dit bewijst de stijging in percentage van het openbaar onderwijs in de laatste jaren. De pacificatiegedachte leeft niet bij het Nederlandse volk. Deze gedachte is een instrument van kerkelijke kunstmatige agitatie, waaraan de PvdA-leiding haar steun geeft.

Wij hebben tot taak de eenheidsgedachte te versterken, maar erkennen principieel het recht voor de gelovigen op bijzonder onderwijs, zoals Paul de Groot in zijn grote rede op de verkiezingsconferentie heeft verklaard.

ONDERWIJZER.

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B	15/11	11	

Aantekeningen:

D 50 - 15000 10212 - 51 - 43

bare school!

BEHOUDENS enkele kleine meningsverschillen, toonde het congres zich eensgezind t.o.v.:

10. De te voeren salarisactie en actie voor de 2% vacantiestoelag.
20. De versterking van de rechtspositie van de gehuwde onderwijzers, ook als kostwinster, en de rechtspositie van de tijdelijke leerkrachten.
30. Het paedagogisch werk van de NOV.
40. Het financieel beleid van de NOV.
50. Het propageren van Openbaar Kleuteronderwijs.
60. Het strijden voor de opheffing van het regeringsverbod inzake het bouwen van kleuterscholen en gymnastieklokalen.
70. Het strijden voor de opheffing van de door de regering getroffen belemmerende bepalingen ten aanzien van de scholenbouw.
80. Het strijden voor de opheffing van de classificatie.
90. De regulering van de opleiding tot onderwijzer.
10. Het bewaren van de eenheid in de rijen van de NOV.

Geen struisvogelpolitiek

TOCH kunnen we de gedachte niet onderdrukken, dat er op dit congres verschillende zaken niet tot een uitspraak zijn gekomen. Wanneer we ter wille van de reeds genoemde eenheid belangrijke vraagstukken onbesproken laten, dan leidt dit tot een struisvogelpolitiek. We noemen:

Het vraagstuk lonen-prijzen in 1951. Het vraagstuk oorlog-vrede in 1951. Wel heeft collega Bentveld een pleidooi gehouden voor onderwijs in verdraagzaamheid en vrede, maar geen enkele positieve stem die op actieve strijd voor de vrede aandrong, werd gehoord. Hun stemmen zijn in de afdelingen tot zwijgen gebracht.

Ook een op de bestuurstafel gebrachte motie inzake het ambtenarenverbod werd als gevolg van een belofte van de voorzitter teruggenomen.

Waarom die struisvogelpolitiek? Waarom die vrees om zich uit te spreken?

Het antwoord gaf de spreker over de vrede: Wanneer je over de vrede spreekt dan loop je gevaar in een bepaalde hoek geduwd te worden, n.l. de communis-fische hoek. Ook de voorzitter meende dat, indien de Alg. Vergadering zijn stem uitspreken tegen het ambtenarenverbod, de tegenstanders de NOV en de Openbare School in een bepaalde hoek zouden drijven.

Wel werd de afgevaardigde toegezegd, dat het ambtenarenverbod spoedig een onderwerp van bespreking zal zijn van het Hoofdbestuur en de redactie van Het Schoolblad.

Ongetwijfeld heeft de heer Jac. Lootsma, de voorzitter, hieraan gedacht bij de sluiting van het Congres, toen hij opriep om te strijden voor eenheid in verscheidenheid!

WE willen in dit overzicht nog even de openingsrede van de voorzitter der N.O.V. aanhalen, waarin hij de leden opriep voor een drietal taken en wel een vredestaak, een culturele taak en een taak die zich richt op de verdediging van de openbare school. De heer Lootsma zei voorts in zijn rede, dat „de ergste fout, die we zouden kunnen maken deze is, dat we aan een toestand, zo als die nu is, gewend raken en daardoor zouden gaan menen dat dit, normaal is en dat het klaarblijkelijk niet anders kan!”

Hij doelde op het achter ons liggende jaar van oorlogsdreiging en militaire voorbereidingen en liet er op volgen, dat „alleen de vaste overtuiging, dat het anders kan en anders moet ons uit deze impasse kan helpen.”

Verder waarschuwde spreker, dat het „militaire apparaat nooit zo kostbaar zal mogen zijn, dat het op zich zelf een bedreiging wordt voor onze cultuur. Als men de cultuur wil beschermen, zal men moeten beginnen met die cultuur te handhaven. Dan zal men ook de middelen ter beschikking moeten stellen om het volk in zijn geheel deelhebber te doen zijn in die cultuur.”

En vervolgens: „Besnoelen op de uitgaven voor onderwijs betekent in feite een aantasting van onze cultuur!”

Daarmede richtte de voorzitter zich in wezen tegen de cultuurafbraak van de regering en haar opdrachtgever, die in Amerika zit. Tevens tegen de armoedepolitiek, die de oorzaak is van het niet deelnemen van het Nederlandse volk aan de nationale cultuur. Tegen de geweldige militaire uitgaven, waardoor het

onderwijs, als van ouds, de sluitpost van de „thans niet meer te sluiten” begroting is.

De strijd voor de Openbare School

HIEROVER is vooral van belang de uitspraak over de pacificatie, dat is de gelijkstelling van het Openbare en het Bijzondere Onderwijs, vastgelegd in de Lager Onderwijswet van 1920.

De voorzitter zeide hierover:

„Wij herhalen met nadruk, dat we de pacificatie-gedachte nog steeds aanvaarden. Onze kritiek richt zich op de uitwerking daarvan in de Lager Onderwijswet en op de uitvoering van deze wet door sommige autoriteiten. Zo lang deze wet zo gereedigeerd blijft dat de mogelijkheid blijft bestaan om de Openbare School in het nadeel te brengen, zo lang zullen we onze stem met kracht verheffen tegen de wet”....

Besloten is, dat het Hoofdbestuur, dat wij in dit geval dus zeggen, dat de NOV geen medewerking zal verlenen aan en zich zal verzetten tegen elke poging om de pacificatiegedachte toe te passen op andere takken van onderwijs, zolang voor het lager onderwijs geen bevredigende uitwerking van die pacificatiegedachte in de Wet is vastgelegd.

Dit besluit is een stellingname tegen de tendenz van uitbreiding der pacificatie tot het Kleuter-, het Nijverheids-, Middelbaar-, en Hoger Onderwijs. Een tendenz, die op het jongste onderwijscongres van de PvdA niet alleen duidelijk gestalte kreeg, maar waar openlijk verraad werd gepleegd aan de openbare school.

DE CPN strijdt echter voor onvervalst openbaar onderwijs. Zij is de enige politieke arbeiderspartij, die geen verdere doorvoering van de pacificatie voorstaat, maar o.a. naar haar ontwerp-verkiezingsprogramma met kracht optreedt voor de openbare school en tegen elke bevoorrechtiging van het bijzonder onderwijs.

De eenheidsgedachte ten aanzien van het openbaar onderwijs is groeiende. Dik bewijst de stijging in percentage van het openbaar onderwijs in de laatste jaren. De pacificatiegedachte leeft niet bij het Nederlandse volk. Deze gedachte is een instrument van keikelijke kunstmatige agitatie, waaraan de PvdA-leiding haar steun geeft.

Wij hebben voor deze eenheids-gedachte te versterken, maar erkennen principieel het recht voor de gelovigen op bijzonder onderwijs, zoals Paul de Groot in zijn grote rede op de verkiezingsconferentie heeft verklaard.

ONDERWIJZER.

1316^bPeriodiek: 11Datum: 19-12-50

CIRCULATIE

Niet langer houden dan dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B	<u>10/1</u>		
	<u>14/1</u>	<u>E</u>	

Aantekeningen:

Congres Nederlandse Onderwijzers Vereniging

Openingsrede op beslissend punt van onderwijs uiterst vaag

Aandrang tot onmiddellijke uitspraak over ambtenarenverbod

(Van onze verslaggever)

ROTTERDAM, 27 December. — De zesde algemene vergadering van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging, die wordt gehouden in gebouw Palace, is heden geopend met een algemene rede van de voorzitter van het hoofdbestuur, de heer Jac. Lootsma. Het uitgangspunt voor deze rede was de oorlogsdreiging en de militaire bewapening, een rebel beeld inderdaad, waar spreker echter pertinent oordeel uit concludeerde, dat we zouden leven in een wereld waarvan de toekomst troosteloos schijnt. Dat het Nederlandse volk de zware militaire lasten gelaten zou hebben aanvaard, zoals spreker meende te moeten constateren, was in dit verband eveneens in kennelijke tegenspraak met de feiten.

Kleuteronderwijs stiefkind

De heer Lootsma zeide verder, dat het militaire apparaat nooit zo kostbaar zal mogen zijn, dat het op zichzelf een bedreiging wordt voor onze cultuur. Het onderwijs in zijn volle, omvang noemde hij het apparaat bij uitnemendheid voor cultuuroverdracht. Verhoging van de uitgaven voor defensie heeft, aldus de spreker ook weer besnoeiing op de kosten van het instandhoudende apparaat tengevolge gehad. Hij waarschuwde hiertegen.

Spreker wijdde vervolgens uit over de verdrukking, waaraan het openbaar onderwijs bij herhaling blootstaat. Bij de in dit opzicht beruchte gevallen — Heer en Spaarndam — hebben zich in het afgelopen jaar Diemen en Moerdijk gevoegd. Voorts memoreerde hij, dat het voorschrift inzake de rentevoet voor de financiering van de scholenbouw door het bijzonder onderwijs in verschillende plaatsen wordt ontdeken.

Spreker eiste, dat de pacificatiegedachte in de wet zal worden vastgelegd. Een schreeuwend onrecht is nog steeds de positie van de gehuwde onderwijzeres, die in de komende maanden de aandacht van het hoofdbestuur blijft vragen nu de daartoe ingestelde regeringscommissie de bekendmaking van haar standpunt steeds blijft opschorten.

Het kleuteronderwijs beschouwt de regering klaarblijkelijk als een stiefkind. In de wettelijke erkenning van dit onderwijs, waaromtrent geruime tijd geleden een wetsontwerp werd ingediend, zit geen schot, stelde spreker vast.

Onrust heerst in het onderwijzerscorps aangaande het salarievraagstuk.

De onbillijkheden van de salarisregeling wordt ledere maand door de onderwijzers aan den lijve ervaren.

Dan is er de achterstelling in salaris van de niet-hoofdaftbezitter, die een onrechtvaardige regeling voor tal van onderwijzers inhoudt.

Grievende woorden sprak de voorzitter tenslotte over de ontknicking, die splinternieuw in de onderwijzers-salarisering is, maar niettemin hartgrondig wordt gehaat.

„Wij zullen er niet in berusten, dat gelijkwaardige werkers ongelijk gesalarieerd worden” aldus besloot spreker zijn rede onder applaus van de aanwezigen.

Ontwijkend antwoord

Nadat het rapport „De grondslagen van ons paedagogisch werk” was ingeleid gaven verscheidene afgevaardigden uiting aan hun kritiek op dit rapport. Een afgevaardigde uit Rotterdam maakte de ontboezeming, tekenend voor de praktijken, die de oorlogsstokers trachten ingang te doen vinden, dat hij als communist wordt betiteld als hij er over spreekt, dat oorlog een misdaad tegen de mensheid is.

Een Amsterdamse afgevaardigde informeerde wat de houding van het H.B. is met betrekking tot het Ambtenarenverbod.

Een uitspraak in deze bepleitte hij als noodzakelijk en gewenst, omdat dit verbod ten nauwste de vrijheid van organisatie der onderwijzers raakt. Hij kenschetste een formulering in het rapport als een geestelijke oorlogsvorbereiding met een stellingneming aan de kant van het Westen. Deze spreker drong aan op een duidelijke uitspraak voor de vrede. De hoofdbestuurder Roorda, die het rapport had ingeleid en de kritiek beantwoordde, maakte zich wel heel gemakkelijk van de kritiek af. Zo wv godsdienstige tevensbeschouwingen drong.

meerderheid een urgentievoorstel van de afdeling Rotterdam aan, dat het hoofdbestuur opdraagt de instelling van een commissie te bevorderen welke taak het zal zijn op wetenschappelijke grondslag te bepalen welk maximum aantal kinderen gelijktijdig door één onderwijzer kan worden onderwezen en voorts de leeftijd aangeeft, waarop den onderwijzer dient te worden gepensionneerd.

Tijdens de discussie hierover trad sterk aan het daglicht, dat de grote leerlingenschaal en het waarnemen vooral op het platteland van 3 of 5 en soms wel 8 klassen het aantal zenuwpatiënten onder de onderwijzers doet toenemen en er toe leidt, dat het slijtageproces in het onderwijzerscorps groter is dan in de kringen van andere ambtenaren.

Onder de genodigden van het congres bevinden zich vertegenwoordigingen uit België en Engeland. Namens de communistische fractie van de Tweede Kamer waren Henk Gortzak en Jan Hoogcarpel aanwezig.

Ik probeer het nu maar zo, misschien krijgen we dan subsidie.

Waarachtiger en duidelijker dan de voorzitter van de NOV in zijn openingsrede het uitkomen, is bijgaande tekening, die karakteriseert, dat de regering alleen bereid is op ruime schaal geld beschikbaar te stellen, indien dit een onderdeel uitmaakt van voorbereiding tot oorlog. De tekening staat in het orgaan van de NOV Het Schoolblad van deze week afgedrukt.

Bespreking van salarissen en ontknikking

1316⁶

Periodiek: *W. J. N. 1934*

Datum: *27/12/34*

CIRCULATIE

Niet langer houden dan dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B	<i>27/12</i>	<i>27/12</i>	
	<i>27/12</i>	<i>27/12</i>	

Aantekeningen:

De zesde Algemene Vergadering van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging zal dit jaar gehouden worden op 27, 28 en 29 Dec. in gebouw „Palace” te Rotterdam.

Na een welkomstwoord door de ontvangende afdeling, zal de voorzitter van de N.O.V., de heer Jac. M. Lootsma, om ongeveer half twee zijn openingsrede uitspreken. Daarna zullen ongeveer 600 afgevaardigden en genodigden aan de hand van de Beschrijvingsbrief zich drie dagen bezig houden met de onderwijs- en verenigingszaken. Meer dan 56 agendapunten zullen afgewerkt moeten worden.

Onderwijs en vrijheid

Ongetwijfeld zal de salariering ter discussie komen, gezien de verschillende voorstellen.

Het Hoofdbestuur wil een commissie instellen om de onderlinge verhouding tussen de salarissen der leerkrachten en alle factoren, die invloed op deze salarissen behoren te hebben, te bestuderen.

Het Hoofdbestuur wil dit komende rapport eerst over een jaar behandelen, doch afdeling Groningen vindt, dat enkele zaken zo urgent zijn, dat niet gewacht kan worden tot Dec. 1952.

Deze urgente zaken zijn o.a.:

- De achterstand in salaris van de niet-hoofddacte bezitters.
- De achterstand van de marge van Hoofden van Scholen.
- De V.G.L.O.-marge en B.L.O.-marge. De „Ontknikking”.
- De afdeling Amsterdam geeft in haar toelichting op haar voorstel: „om spoedig met de regering onderhandelingen aan te knopen over de ontknikking” het volgende commentaar:

De gang van zaken ten aanzien van de ontknikking heeft een ieder teleurgesteld. Zo lang het „gelijk-tijdig en evenredig” niet is bereikt, is actie noodzakelijk.

We herinneren de onderwijzers er aan, dat de motie-Roozjen, die deze eis stelde in de Tweede Kamer — maar door deze, na een toezegging van de minister voor nader overleg, weer was ingetrokken en overgenomen door Gortzak — slechts zeven stemmen kreeg. Zeven communisten verdedigden dus het recht van de onderwijzers inzake de ontknikking. 57 leden stemden tegen. In het verkiezings-program van de CPN voor 1952 staat dan ook:

Salarisverhoging

Het spreekt vanzelf dat de CPN daarbij allereerst aan de plaatsing van de onderwijzers in het Besoldigingsbesluit voor Ambtenaren overeenkomstig hun verlangen sinds 1920 denkt, maar bovendien aan de noodzakelijke herziening van het salaris, in verband met de daling van de koopkracht door de voortdurende prijsstijgingen en verhogingen.

De huurverhoging, de verhoging van de prijs van brandstoffen met haar gevolgen, de stijging der prijzen van de levensmiddelen, hebben de positie van het onderwijzersgezin weer teruggebracht tot de toestand van voor de oorlog tijdens de Colijnse

gedeelte van het door Colijn uitgevaardigde Ambtenarenverbod:

„Golf van reactie”. We citeren: „En natuurlijk stak in deze tijd van reactie ook weer de lust op tot vervolging van andersdenkenden, de zo anti-Nederlandse onverdraagzaamheid tegenover minderheden, de kop op. Van pure nationaliteit ging men weer zijn anti-nationale instincten botvieren: de jacht op „rood” kon weer een openlijk bedreven sport worden ...”

SDAP en NVV belegden een demonstratief Congres tegen de jacht op rood en het degradere van de overheidslidnaren tot burgers tweede klasse.

In brede kringen werd dit besluit van de minister uitgelegd als een begin van een Hitler-regiem. Deze on-Nederlandse maatregelen hebben door hun importkarakter omstreekt gebracht bij duizenden overheidslidnaren. Dit is een bewijs, hoe door die maatregelen tegen een bepaald klein deel van het korps, iets algemeen geschonden is. — Weg met zulk een wetgeving!

Het gaat, zoals De Bode in 1933 schreef, niet om een aantal geslacht-offerde collega's, maar het Ambtenarenverbod van Drees treft een ieder, die zijn stem durft te verheffen tegen de regering. Dit verbod is een intimidatiepoging om de critiek, welke de onderwijzers hebben betreffende de salariering, de onderwijs-chaos van 1952 enz. in te dammen.

Na het ambtenarenverbod van Colijn volgden een reeks van bezuinigingen en verslechteringen voor het ambtenaren- en onderwijzerscorps en voor het onderwijs in het algemeen. Men zij gewaarshuwd.

Andere agendapunten

Verder zullen ter sprake komen de lage pensioenen van vele collega's, de pensioengerechtigde leeftijd, de regulering van de opleiding tot onderwijzer, de

het onlangs uitgevaardigde „Ambtenarenverbod”.

In strijd met beginselprogramma

Dit „Besluit”, afgekondigd door Dr. Drees, heeft ook de onderwijzers. Immers de gemeentebesturen zijn verzocht dezelfde houding aan te nemen als het Rijk. De onderwijzers zullen op het congres dit feit nauwkeurig onder ogen dienen te zien. Hun vrijheid staat op het spel. Dit „Verbod” is volledig in strijd met hun beginselprogramma.

We citeren uit het beginselprogramma: De Vereniging stelt zich ten doel de behartiging van de stoffelijke en geestelijke belangen van alle Nederlandse leerkrachten.

Zij stelt het lidmaatschap open voor ieder, die een onderwijsbevoegdheid bezit, met volledige verbodiging van diens wereldbeschouwing, geloof of politieke overtuiging.

Op grond van deze doelstelling is de NOV verplicht het door de minister-president gedane „Besluit” inzake het ambtenarenverbod af te wijzen.

In 1933 heeft de Bond van Nederl. Onderwijzers in zijn Congres te Zwolle het door Colijn afgekondigde „Ambtenarenverbod” afgewezen.

De geschiedenis herhaalt zich

Het Jaarboekje van de Bond van Nederlandse Onderwijzers (aangesloten bij het NVV) uit 1934, plaatst boven het

twee pct vacantiatoeslag voor alle leerkrachten en vele rapporten, o.a.:

Rapport over de grondslag van het pedagogisch werk der NOV.

Rapport zetsieverplaatsing NOV.

Rapport over de uniforms toelatingsdatum.

Rapport over sollicitaties en benoemingen.

Rapport over verordeningen en instructies van het onderwijzend personeel.

Een tweetal inleidingen staat op het programma, namelijk:

Over de nota van minister Rutten en het rapport van de commissie-Kruit over de classificatie der gemeenten.

Afscheid zal genomen worden van een tweetal collega's, hoofdbestuurders, de heren Overduin en Van der Sluis. De laatste is voorzitter geweest van de Bond van Nederlandse Onderwijzers en na de oorlog algemeen secretaris van de NOV.

We wensen het onderwijzerscorps een prettig congres toe, dat hopelijk een bijdrage zal leveren voor:

De verdediging van de Grondwet. Het behoud van onze nationale zelfstandigheid.

Voor de verbreiding van de vredesgedachte.

Voor de verdediging van onze nationale cultuur, het Openbaar Onderwijs en de rechtspositie van alle leerkrachten.

ONDERWIJZER

lijdig en evenwichtig moet de
is actie noodzakelijk.

We herinneren de onderwijzers er aan, dat de molde-Roosjen, die deze eis stelde in de Tweede Kamer — maar door deze, na een toezegging van de minister voor nader overleg, weer was ingetrokken en overgenomen door Gortzak — slechts zeven stemmen kreeg. Zeven communisten verdedigden dus het recht van de onderwijzers inzake de ontkenning. 57 leden stemden tegen... in het verkiezingsprogramma van de CPN voor 1952 staat dan ook:

Salarisverhoging

Het spreekt vanzelf dat de CPN daarbij allereerst aan de plaatsing van de onderwijzers in het Besoldigingsbesluit voor Ambtenaren overeenkomstig hun verlangen sinds 1920 denkt, maar bovendien aan de noodzakelijke herziening van het salaris, in verband met de daling van de koopkracht door de voortdurende prijsstijgingen en verhogingen.

De huurverhoging, de verhoging van de prijs van brandstoffen met haar gevolgen, de stijging der prijzen van de levensmiddelen, hebben de positie van het onderwijzersgeest weer teruggebracht tot de toestand van voor de oorlog tijdens de Collinsse periode.

Weer moeten onderwijzers na hun dagtaak bijlezen, leven, weer kunnen zijn. Het culturele, wetenschappelijke, voortvloeiende uit hun ambt, niet bevreemden omdat het leven zo duur is geworden.

We herinneren ons het demonstratief congres te Utrecht, waar de heer Zvenbergen als oorzaak van de toenmalige prijsstijgingen aangaf de totstandkoming van de Benlux (in 1948). Wanneer de voorzitter van de NOV thans zich zou wagen aan een analyse over de daling van het levenspeil, dan zou hij het Atlantisch Pact, in het Schoolblad eens gesignaleerd als „oorlogspact”, moeten noemen. Dit pact dwingt Nederland tot belastingverzwaring en versobering, tot oorlogsproductie.

Vrede!

Men kan hier een halt aan roepen door de versterking van de vredesgedachte.

De NOV strijdt voor: Onderwijs, gegeven in gezonde nationale zin, dat dienstbaar wordt gemaakt aan de vredesgedachte.

Hierover vinden we in de beschrijvingsbrief geen enkel voorstel. Zijn de onderwijzers niet van oordeel, dat:

het verbod van de atoombom,
de beperking van de wapening om te komen tot ontwapening,

de vergroting en uitbreiding van de culturele- en handelsbetrekkingen met alle landen van de wereld, in het bijzonder met de Oost-Europese landen, de vredesgedachte zullen bevorderen?

Menen zij niet, dat de huidige regering volledig verantwoordelijk gesteld moet worden voor de lage scholen- en woningbouw, voor de nog bestaande, door Collijn ingestelde leerlingenschaal, die belemmerend werkt op het goed geven van onderwijs, voor de onderwijschaos in 1952?

Menen zij niet, dat onze nationale zelfstandigheid ernstig wordt aangetast door de toenemende Amerikaanse inmenging in onze nationale huishouding?

Een sprekend voorbeeld hiervan is

De geschiedenis herhaalt zich

Het Jaarboekje van de Bond van Nederlandse Onderwijzers (aangesloten bij het NVV) uit 1934, plaatst boven het

Andere agendapunten

Verder zullen ter sprake komen de lage pensioenen van vele collega's, de pensioengerechtigde leeftijd, de regulering van de opleiding tot onderwijzer, de

gedachte.

Voor de verdediging van onze nationale cultuur, het Openbaar Onderwijs en de rechtspositie van alle leerkrachten.

ONDERWIJZER

N.O.V. weet weg naar vrede nog niet te vinden

Motie tegen salarisverschillen aangenomen

Dat in de brede massa van ons volk de verdediging en handhaving van de vrede hoe langer hoe dieper beleefd wordt, daarvan getuigden ook de discussies op het congres van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging, dat in Enschede wordt gehouden. Het leek er aanvankelijk op, dat op het congres een ernstige poging zou worden gedaan om positief tegen de oorlogsdrijvers stelling te nemen. Zover kwam het echter helaas niet en het slot van de discussies liep naar een voorstel van het H.B., dat ten opzichte van het brandende vraagstuk oorlog of vrede een nietszeggende verklaring was, die uiteindelijk nog in het voordeel van de oorlogsgagressors uitgelegd kan worden. Niettemin is gebleken, dat men ook in onderwijskringen van de oorlog gruwet en zoekt naar de weg, om daar tegen te strijden.

Uitvoerig is 't congres op de vacatiebesteding van het kind ingegaan, waarbij bleek, dat zeer veel schoolkinderen van vacatie-uitstapjes verstoken zijn. Onder grote aandacht heeft mev. v. d. Muijzenberg de chaotische toestanden op het gebied van het kleuteronderwijs toegelicht en tenslotte nam het congres éénstemmig een motie aan van de afdelingen Rotterdam, Den Haag en Zullen, waarin het congres zijn verontwaardiging uitspreekt over de houding van de regering, die niet bereid is de salarissen van het onderwijzend personeel gelijk te schakelen, maar tot schade van het onderwijs vast blijft houden aan de financiële tegenstelling voor onderwijzers met of zonder hoofdacte.

Een nutteloos woordenspel

Door de afdeling Rotterdam was een voorstel gedaan om een z.g. Staatkundige Paedagogische Werkgemeenschap te stichten, waardoor de scholieren opgevoed zouden worden tot verdedigers van de democratie. Het H.B. stelde hier tegenover een ander voorstel, n.l. de stichting van een Bureau voor Sociale opvoeding, dat ten doel zal hebben, de vredesgedachte te bevorderen. Hoe deze bevorderd moet worden, daarover sprak dit voorstel zich niet uit. Niettemin leidde beide voorstellen tot uitvoerige discussies.

Zo merkte de heer Boogaart uit Rotterdam op, „dat als men spreekt over verdediging van de democratie, daarmee niet gezegd wordt, dat men de z.g. Westerse democratie door dik en dun kan verdedigen. Daarvoor hebben wij te veel kritiek op deze democratie”. Spreker zei: „Aan de andere kant kan niemand meer het vraagstuk, dat met de verdediging van de democratie samenhangt, uit de weg gaan. Wij zullen positief onze houding moeten bepalen, want de ontwikkeling in de wereld dwingt ons daartoe.”

„Laten wij oppassen”, ging spr. verder, „snel een oordeel te vormen over de strijd, die thans de wereld bevangen houdt. Wij kunnen weten,

dat de strijd in Korea samenhangt met de strijd van de Aziatische volkeren voor vrijheid en zelfbeschikking en gericht is tegen een hernieuwde kolonialisatie.”

„Zeker” zo formuleerde spreker zijn bedenking, „in Korea treedt de UNO tegen agressie op. Maar”, liet hij daar snel op volgen, „de kern van dit optreden is het grote eigenbelang, de winstzucht van de geldmagnaten in Amerika.”

Het was teleurstellend, dat deze spreker zijn gedachtengang over het vaststellen, wie de oorlogsdrijvers in de wereld zijn, niet doortrok. Ware dit wel het geval geweest, dan zou de discussie ongetwijfeld op een hoog en actueel plan zijn gekomen. In plaats daarvan kroop de heer Boogaart terug op de oude stelling van de derde macht, die noch iets met de Sowjet-Unie, noch iets met Amerika uitstaande zegt te willen hebben. Daarmee liet het congres het brandende probleem, hoe de oorlog tegengehouden kan worden, in de lucht hangen en verloren verschillende discussianten zich in een nutteloos woordenspel, dat dood liep in het H.B.-voorstel, dat tenslotte aangenomen werd.

Kleuteronderwijs is thans

nog een chaos

Uitvoerig is het congres ook stil blijven staan bij de vacatiebesteding van het volkskind. Hierbij bleek, dat grote aantallen jeugdigen hun vacaties zonder enige ontspanning, als zwerfpartijen door de stad doorbrengen.

Een program werd aangenomen met als grondslag, dat het onderwijzend personeel zelf de vacatiebesteding van de jeugd ter hand zal nemen.

Belangwekkend was de inleiding, die Mevr. v. d. Muijzenberg over het wetsontwerp voor het kleuteronderwijs hield. Dit wetsontwerp bereidt geen wet in zekere zin voor en is niets meer en niets minder dan een aanwijzing, hoe de chaos op het gebied van het kleuteronderwijs bestendig zal blijven.

Hoe groot de chaos is, daarover deed Mevr. v. d. Muijzenberg een boekje open aan de hand van citaten uit Volkskrant, Maasbode, Tijd e.a. kranten.

In oude schuren, op zolders, in stallen, kortom op de meest ongeschikte plaatsen worden in ons land kleuters bijeen gebracht, om onder leiding van dikwijls slecht gesalarieerde en ondeskundige leerkrachten „onderwijs” te ontvangen.

Weerzinwekkende toestanden zijn geconstateerd en spreekster stelde hier tegenover de eis van de NOV, dat het kleuteronderwijs een taak van de overheid moet worden, precies als het gewone lager onderwijs, dat dit onderwijs aan kleuters kosteloos moet worden gegeven en dat per klas niet meer dan 30 leerlingen bijeen gebracht mogen worden. Voorts dat er goede opleidingsmogelijkheden voor de leerkrachten komen, wier salarissen gelijkgesteld moeten worden aan die van het L.O.

Kortom, de NOV, samen met de Maatschappij tot Nut voor 't Algemeen en de VVO, eisen, dat er een wet op het kleuteronderwijs tot stand gebracht zal worden, die de chaos op dit terrein in korte tijd zal slechten en waardoor de bevoorrechtiging, die het bijzondere onderwijs thans uit de chaos put, teniet zal worden gedaan. Een geestdriftig applaus bekroonde deze uitstekende inleiding.

Dors. no.	1316 6
Cat.	Waarheid 11.
Datum	30-12-50

1316 6 / NOV

Revanen

Congressus NOV

NO. 1316
BY: <i>N. O. B.</i>
DATE: <i>29-12-44</i>
FILE

Ned. Onderwijzersvereniging vergadert

Ruim 500 afgevaardigden nemen deel aan de algemene vergadering, die de Nederlandse Onderwijzersvereniging drie dagen te Leeuwarden houdt. Onder de officiële gasten bevinden zich afgevaardigden van de Belgische en Britse onderwijzers, vertegenwoordigers van de overige Nederlandse onderwijzersorganisaties, Nederlands-Indonesisch onderwijzersgenootschap, de hoofdinspecteur van het l. o. in de derde inspectie en de inspecteur van het l. o., inspectie Leeuwarden.

Op de eerste congresdag gaf de voorzitter, de heer A. C. Zevenbergen, een overzicht van de toestand der vereniging sedert de vorige algemene vergadering en voorts van de situatie op onderwijsgebied met haar wenselijkheden en mogelijkheden. Hij leverde felle critiek op de houding van de regering ten aanzien van het voortgezet gewoon lager onderwijs. Dat dit jongste onderwijskind geen vroegtijdige dood is gestorven, is helaas niet aan onze regering te danken, aldus de heer Zevenbergen. Het kleuteronderwijs heeft de wettelijke regeling ook nu nog niet gekregen, maar een dergelijke regeling is reeds in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Nog steeds worstelen de Nederlandse onderwijzers met te grote klassen en voor vernieuwing van ongeschikte schoolgebouwen; of, wat stellig nog zwaarder weegt, voor ontbrekende scholen is helaas nog lang niet het nodige bouwvolume aanwezig. Met zorg vervult het grote tekort aan onderwijzers, dat ons in de naaste toekomst dreigt.

De regering zal andere wegen dienen te gaan en deze zijn ten eerste de onderwijzer een zodanige maatschappelijke positie toe te kennen, dat deze voor alle lagen der bevolking begerenswaardig wordt en voorts door de mogelijkheid tot goede opleiding op ruime schaal open te stellen.

Spr. hekelde vervolgens de salarispolitiek der regering ten aanzien van het onderwijs. Hij eiste een gelijke behandeling als van de overige ambtenaren. De organisatie besprekende, zei de heer Zevenbergen, dat door het accoord met de m.u.o.-vereniging thans kan worden gezegd, dat de N.O.V. de representante is van allen, die het openbaar of daarmee gelijk te stellen onderwijs, van het kleuteronderwijs tot en met het u.l.o. toe, dienen. Ook wat het ledental betreft kon spr. een optimistisch geluid laten horen. Dit is in het afgelopen jaar gestegen met 1599 tot 13272.

Tot slot richtte spr. een blik op de toekomst. „Waakt over uw openbare school”, zo riep spr. de aanwezigen toe. „houdt in de strijd daarvoor de wapens blank, doch ontwijkt hem niet. De beginselen waaruit zij leeft, het doel dat zij nastreeft, zijn dat alleszins waard”.

Op de eerste congresdag kwam voorts nog de aansluiting van de N.O.V. bij een vakcentrale in bespreking. De pro- en contra-standpunten werden ingeleid door de heren Roorda en De Klerk. Er werd besloten, dat de leden tot de volgende algemene vergadering, die in Enschede zal worden gehouden, gelegenheid zullen hebben zich over de al of niet aansluiting bij het N.V.V. te beraden.

Op deze eerste congresdag kwam verder nog het plan van het hoofdbestuur, om tot stichting van een staatkundig paedagogische werkgemeenschap te geraken, in bespreking. Op voorstel van de afd. Rotterdam werd met overgrote meerderheid van stemmen dit voorstel verworpen.